

Heidi Leppälahti ja Eevastiina Nummila

**“RUNSAS RUUTUAIKA VOI HIDASTAA
PIENTEN LASTEN PUHUMAAN OPPIMISTA
JA VÄHENTÄÄ SANAVARASTOA – MYÖS
VANHEMMAN VILKUILU LAITTEISIIN
VAIKUTTAA.”**

Kriittinen diskurssianalyysi mediassa julkaistuista
uutisartikkeleista koskien lapsen kielellistä
kehittymistä ja ruutuajan yhteyttä

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Joulukuu 2024

TIIVISTELMÄ

Heidi Leppälahti ja Eevastiina Nummila: ”Runsas ruutu-aika voi hidastaa pienten lasten sanavarastoa ja puhumaan oppimista – myös vanhemman vilkuilu-laitteisiin voi vaikuttaa.” Kriittinen diskurssianalyysi mediassa julkaistui-
sta uutisartikkeleista koskien lapsen kielellisestä kehittämisestä ja ruutuajan yhteyttä
Tampereen yliopisto
Varhaiskasvatustieteen kandidaatti
Joulukuu 2024

Tutkielmassa selvitetään, miten ja mitä merkityksiä uutisartikkeilla tuotetaan lapsen ruutuajan yhteydestä kielelliseen kehittä-
miseen kolmen eri tutkimuskysymyksen avulla. Kriittisen diskurssianalyysin keinoin
analysoidaan 17 Yleisradion ja Helsingin Sanomien uutisartikkelia vuosien 2016–2024 väliltä. Koemme
mielenkiintoiseksi etsiä kielellisen kehittämis- ja älylaitteikäytön välisiä yhteyksiä.

Teoreettisessa viitekehyksessä avataan keskeiset käsitteet sekä taustatekijät, kuten tiedotusvälineisiin
sekä kielelliseen kehittä-
miseen liittyvät tekijät, yhteiskunnallisia päätöksenteon näkökulmia kuitenkin
unohtamatta. Kriittisen diskurssianalyysin keinoin etsimme julkisen median tuottaman valta-aseman
merkityksiä ja sen synnyttämiä diskursseja. Diskurssien avulla teemme näkyväksi median tuottamia
asiantuntijahaastateltuja uutisartikkeleita sekä vuorovaikutteisessa suhteessa kirjoittajan ja lukijan välille
rakentuvien merkitysten havainnollistamista.

Tutkimuksessa syntyvät seuraavat diskurssit: Hoivan, vastuun ja vallan sekä asiantuntijuuden kamppailu-
diskurssi, Digivanhempi uhkana-diskurssi ja Osaava digivanhempi-diskurssi, Digilaitteiden negatiiviset
vaikutukset lapsen kielen kehittä-
miseen-diskurssi sekä Tulevaisuuden digipäätökset -diskurssi. Näiden
pohjalta voimme todeta yhteiskunnallisten odotusten kohdistuvan vanhempiin koskien lasten
älylaitteikäytön ja sisällön kontrollointia. Lisäksi aikajana uutisartikkeleissa toi esiin digitalisaation
kehittä-
miseen muutoksen innostuneesta rajoittavaan. Tutkimustuloksista kävi ilmi jatkotutkimustarve, kenties
laadulliseen tutkimukseen huomioiden ruutuajan vaikutuksiin liittyvät tekijät kuten fyysinen ympäristö,
sosiaalinen, kulttuurinen, teknologinen ja individuaalinen konteksti.

Avainsanat: kielellinen kehittäminen, media, ruutu-aika, digitalisaatio, kriittinen diskurssianalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

TEKOÄLYN KÄYTTÖ OPINNÄYTTEESSÄ

Opinnäytteessäni on käytetty tekoälysovelluksia:

- Ei
 Kyllä

Ilmoitukseni mukaan olen käyttänyt opinnäytteessäni tutkielmaprosessin aikana seuraavia tekoälysovelluksia:

Tekoälysovellusten nimet ja versiot: [Listaa tähän kaikki tekoälysovellukset ja niiden versiot, joita olet käyttänyt tutkielmaprosessin aikana.]

Käyttötarkoitus: [Kuvaa tähän yksityiskohtaisesti, mihin tarkoitukseen ja miten tekoälyä on sovellettu opinnäytteeseen tutkielmaprosessin aikana.]

Osiot, joissa tekoälyä on käytetty: [Luettele tähän kaikki opinnäytteen vaiheet ja osiot, joissa tekoälyä on tutkielmaprosessin aikana käytetty.]

Olen tietoinen siitä, että olen täysin vastuussa koko opinnäytteeni sisällöstä, mukaan lukien osat, joissa on hyödynnetty tekoälyä, ja hyväksyn vastuun mahdollisista eettisten ohjeiden rikkomuksista.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.	
2.1	Media ja uutinen.....	7
2.2	Ruutuaika.....	9
2.2.1	<i>Muuttuneet digitaaliset ympäristöt osana kielellistä kehittymistä</i>	11
2.3	Kielen kehityksen näkökulmat.....	12
2.3.1	<i>Älylaitteiden käytön merkitys varhaisessa vuorovaikutuksessa ja kielen kehityksessä</i>	14
2.4	Yhteiskunnallinen, (sukupuolipoliittinen) ja poliittinen näkökulma lasten median käytössä nyt sekä tulevaisuudessa.....	15
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	19
4	MENETELMÄT	20
4.1	Kriittinen diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä.....	20
4.2	Tutkimusaineisto.....	22
4.3	Aineiston alkuvaiheet.....	22
4.4	Aineiston analyysi.....	23
5	TULOKSET	28
5.1	Digivanhemmat uhkana.....	29
5.2	Osaavat digivanhemmat.....	32
5.3	Hoivan, vastuun ja vallan sekä asiantuntijuuden kamppailu.....	34
5.4	Digilaitteiden negatiiviset vaikutukset lapsen kielen kehittymiseen.....	37
5.5	Tulevaisuuden digipäätökset.....	39
6	POHDINTA	41
6.1	Tutkimuksen päätavoite ja päätulokset.....	41
6.2	Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta.....	46
6.3	Tutkielman merkitys varhaiskasvatuksen opettajan työn kannalta ja jatkotutkimusehdotukset.....	47
	TUTKIMUSAINEISTO	50
	LÄHTEET	52
	TAULUKKO 1	26
	TAULUKKO 2	27

1 JOHDANTO

Olemme varhaiskasvattajina havainnoineet varhaiskasvatuksen kentällä lasten kielellisen osaamisen ja kielitietoisuuden muuttuneen lyhyellä aikavälillä. Nykyajan lapset altistuvat päivittäin valtavalle määrälle digitaalista sisältöä (Merdin & Sahin, 2023). Englannin kieli on noussut vahvasti läsnä olevaksi, mikä näkyy lasten tuottamassa puheessa esimerkiksi YouTubesta tai muista median muodoista peräisin olevina englanninkielisinä ilmauksina, jotka toisinaan syrjäyttävät suomen kielen käyttöä tietyissä tilanteissa. Siksi myös varhaiskasvatuksen rooli lasten kielellisen ympäristön rikastuttajana on ensiarvoisen tärkeä. Mutta ym. (2014,10) muistuttavat, miten myös globalisaatio vaikuttaa tukevaisuuden kielenkäyttäjissä, jolloin suomen kieli on oppimisen väline kuin myös oppimisen kohteena.

Digitaalinen media ja sen käyttö ovat vakiintuneet osaksi arkea ja vaikuttaa merkittävästi tapoihimme kommunikoida, oppia ja tehdä valintoja. Monteiron ja kumppanien (2022) tutkimuksen mukaan esimerkiksi lasten leikitävät sekä kielen kehittymisen pulmat ovat lisääntyneet ruutuajan lisääntymisen myötä. Lasten lisääntynyt median käyttö on herättänyt myös huolta lapsen kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissa, johon liittyvät muun muassa vireystila, ravitsemus, liikunnallinen aktiivisuus sekä unenlaatu. Tässä tutkimuksessa pitäydymme kuitenkin lasten kielen ja puheen kehittymisen yhteyksissä suhteessa ruutu-aikaan eli miten ruutu-aika voi joko tukea tai heikentää lapsen kielellistä kehitystä mediassa julkaistujen uutisartikkeleiden pohjalta.

Aineisto muodostuu uutisrakenteeltaan samankaltaisista uutisartikkeleista, joissa korostuvat tutkitun tiedon sekä asiantuntijoiden näkemykset haastatteluiden muodossa. Valitsimme aineistoksi tiedostusvälineiden kautta välitettyjä uutisia, koska tiedostusvälineiden kautta tullut tieto vastaa aikamme yhteiskunnan alati muuttuvaa tilaa (Fairclough, 1997). Digitaalinen media ja digitalisaatio tämän päivän yhteiskuntamme puhutuimpia aiheita, joka koskettaa

laajalti useaa sukupolvea. Tutkitun tiedon ja asiantuntijanäkemyksen käyttö uutisartikkeleissa lisää niiden uskottavuutta ja luotettavuutta, mutta samalla herää kysymyksiä valikoivuudesta ja tulkinnasta. Millä perusteilla asiantuntijat valitaan, ja miten heidän näkemyksensä esitetään suhteessa laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun? Hyödynnämme tutkimusmenetelmänä kriittisen diskurssianalyysin menetelmää, jonka avulla pyrimme tekemään näkyväksi mediassa tuotettujen uutisisältöjen merkitysten rakenteita tekstin kirjoittajan sekä vastaanottajan välillä. Kriittisistä diskurssianalyysia voidaan tarkastella yksityiskohtaisesta, lingvistisestä mikrotasosta aina yleisempään ja laajempaan diskurssien rakenteiden analysointiin makrotasolla. Tässä tutkimuksessa päätimme keskittyä makrotason tarkasteluun. Tutkimusaiheen merkitys tieteellisenä tutkimuksena antaa näkökulmia lapsen kielen kehityksen yhteydestä ruutu-aikaan. Kielellinen kehitys on oleellinen osa lapsen kykyä liittää itseään sosiaaliseen vuorovaikutukseen sekä yhteisöllisyyden väline. Yhteiskunnallisen käytön kannalta huomionarvoista on vanhempien rooli lapsen kielen kehittymisen tukijana. Vanhemman reflektointi oman digitaalisten laitteiden käyttöön ja sen merkityksistä sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä varhaisen vuorovaikutuksen rakentajana suhteessa lapseensa. Toisin sanoen vanhemmat ymmärtäisivät, mitä ja millaisia seurauksia omalla toiminnallaan ja valinnoillaan olisi. Valitsimme medianäkökulman, jotta näkisimme, millaisia merkityksiä uutisointi tuottaa lukijoissa. Uutisoinnin kautta välittyvät diskurssit vaikuttavat käsityksiin ruutuajan ja lapsen kehityksen välisestä suhteesta. Median rooli merkitysten tuottajana voi lisätä tietoisuutta aiheesta tai vaihtoehtoisesti synnyttää yksinkertaistettuja tai huolipainotteisia tulkintoja.

Tässä tutkielmassa teoreettisessa viitekehityksessä avataan kielellisen kehityksen ja digimaailman tuottamia käsitteitä. Menetelmäosiossa käydään läpi tutkielman vaiheet sekä kriittisen diskurssianalyysin avulla nostettuja diskursseja aineistosta. Tulososiossa esitellään aineiston relevantit sekä oleellisemmat tulokset ja yhteenvedossa teoreettisen viitekehityksen käsitteet vahvistavat tutkimustuloksia.

Yhteiskunnallisella tasolla tutkimus korostaa digitaitojen merkitystä osana lapsen kasvua. Hallittu ja tietoinen digitaalisten välineiden käyttö on taito, jota tarvitaan läpi elämän.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan käsitteitä, jotka osaltaan vaikuttavat kandidaatintutkielmassa. Viitekehyksessä tarkastellaan median käsitteitä eri näkökulmista sekä lapsen kielellisen kehittymisen rakentumisen tekijöitä erinäisten käsitteiden muodossa. Viitekehukseen tuotiin myös varhaiskasvatuksen näkökulma kielellisesti rikkaana oppimisympäristönä.

2.1 *Media ja uutinen*

Media on alun perin latinaa, ja sen käyttö nykykielissä juontaa juurensa sanasta *medium*, joka tarkoittaa välittäjää tai välinettä. Suomalaisessa kielessä *media* on lainasana, joka on saapunut englannin kielen kautta (Mantila, 1996).

Sanalla media on useita merkityksiä. Sillä viitataan viestintävälineisiin, kuten sanomalehtiin, televisioon, radioon, kirjoihin ja internetiin. Media tarkoittaa myös erilaista sisältöä, kuten uutisia, mainoksia, digitaalisia pelejä ja elokuvia. Toisaalta media viittaa myös näiden sisältöjen tuottajiin, kuten toimittajiin, kuvaajiin ja mediayrityksiin. Median rooli on välittää tärkeää tietoa laajalle yleisölle (Opetushallitus, 2024).

Koltaynin (2015) mukaan *mediavapaus* on tärkeä osa demokratiaa. Se tarkoittaa, että media voi julkaista ja välittää tietoa vapaasti. Perinteisesti tämä vapaus on liittynyt lehtiin, televisioon ja radioon. Koltaynin (2015) mukaan nykyään mediakenttä on kuitenkin muuttunut, koska mukaan ovat tulleet digitaaliset alustat, kuten esimerkiksi Google, Facebook ja Netflix. Perinteisesti mediavapautta on ajateltu median omistajien oikeutena. He päättävät toimitusten linjoista ja sisällöistä. Käytännössä toimittajat ja editorit kuitenkin toteuttavat mediavapautta luomalla sisältöä yleisölle. Digitaaliset alustat eivät tuota sisältöä, mutta ne päättävät, mitä sisältöä käyttäjät näkevät. Hakukoneiden algoritmit ja sosiaalisen median suositukset vaikuttavat tiedon kulkuun. Koltaynin (2015)

toteaa, että mediavapauden tulisi palvella yleistä hyvää, ei vain omistajien tai yksityisiä intressejä.

Ridellin (1989) mukaan uutinen ei ole vain satunnainen tapahtumien kuvaus, vaan sen sisältö järjestyy tietyllä tavalla ja tekstilingvistien kuten van Dijkin (Ridell, 1989) mukaan uutinen on julkisen diskurssin muoto, jolla on oma muodollinen ja temaattinen rakenne, jota kutsutaan *uutisskeemaksi*. Tämä skeema auttaa rakentamaan uutisen niin, että se on ymmärrettävä ja kiinnostava yleisölle. Näin uutiset eivät ole pelkästään neutraalia tiedonvälitystä, vaan ne noudattavat tiettyä kaavaa, joka määrittää, miten tapahtumat esitetään. Uutisointi on osa joukkoviestintää, minkä ominaisuudet poikkeavat vastavuoroisesta ja yhteisesti jaetusta viestintätilannehetkestä siten, että uutisteksti kirjoitetaan eri aikaisesti, kuin itse julkaisu ajankohta (Fairglough, 1997).

Narratologiasta vaikutteita saaneet tiedotustutkijat vievät tämän ajatuksen pidemmälle ja näkevät uutisen jopa fiktiivisen kertomuksen kaltaisena rakenteena. Heidän näkemyksensä mukaan uutinen ei ole pelkästään faktojen esittämistä, vaan se on tarinankerrontaa, jossa tapahtumat järjestetään tiettyyn narratiiviseen muotoon. Tämä sisältää elementtejä, kuten alkuasetelman, konfliktin ja ratkaisun kuten fiktiivisessä tarinassa (Ridell, 1989). Näin uutiset eivät vain välitä informaatiota, vaan ne myös rakentavat todellisuutta kerronnallisten keinojen avulla. Ridellin (1989) mielestä tämä käsitys uutisista haastaa perinteisen näkemyksen, jonka mukaan uutinen on ennen kaikkea neutraalia ja objektiivista tiedonvälitystä. Pietikäinen ja Mäntynen (2009) muistuttavat, miten intertekstuaalisuuden piirteet vaikuttavat tekstin tuottamisen prosessissa, jossa kirjoittaja tuo mukanaan palan aiemmin kuultua sekä sosiaalisesti koettua kokemusta. Ridell (1989) korostaa uutisen tehtävää faktapohjaisena ja objektiivisena informaation lähteenä. Uutinen on nähty välineenä, jonka avulla kansalaisille välitetään tärkeää ja ajankohtaista tietoa. Ridell (1989) tuo esiin, että narratologinen lähestymistapa kyseenalaistaa tämän näkemyksen ja osoittaa, että uutiset ovat enemmän kuin vain tietoa. Uutiset ovat myös kerronnallisia ja rakenteellisia prosesseja, jotka muokkaavat, miten yleisö ymmärtää ja tulkitsee maailmaa.

2.2 Ruutuaika

Sopiva ruutuaika lapsille herättää jatkuvaa keskustelua, sillä digitaalinen media on kiinteä osa nykypäivän arkea. *Ruutuaika* tarkoittaa aikaa, joka vietetään digitaalisten laitteiden, kuten television, pelikonsolien, puhelimen, tabletin tai tietokoneen parissa. Tämä aika sisältää viihdekäytön, kuten elokuvien ja videoiden katselun, nettisivujen selaamisen, sosiaalisen median käytön sekä mobiilipelien ja muiden digitaalisten pelien pelaamisen. Ruutuaika viittaa yleensä lasten ja nuorten vapaa-aikaan, jolloin laitteita käytetään huvin vuoksi. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2024). Lapsen ruutuajan määrittelyssä tulee huomioida useita tekijöitä, kuten ikä, mediankäytön sisältö ja käytön tapa. Ruutuajan rajoittaminen ja valvonta on Suomessa pääasiassa vanhempien vastuulla, ja monet kansainväliset sekä kansalliset terveysorganisaatiot, kuten World Health Organization (jatkossa WHO) ja Suomen terveyden ja hyvinvoinninlaitos (jatkossa THL) ovat antaneet suosituksia ruutuajan hallitsemiseksi. THL:n (2021) tutkimuksen mukaan Suomessa yli 22 % puolitoistavuotiaista viettää ruudun ääressä yli tunnin päivässä. Viisivuotiaista lähes kaikki, 94,6 %, käyttävät ruutuaikaa yli tunnin päivässä esimerkiksi tietokoneella, tabletilla, pelikonsolilla tai televisiolla. Tämän ikäisistä lapsista 10,6 % pelaa elektronisia pelejä yli tunnin joka päivä, ja 66,8 % viettää yli tunnin päivässä katsellen digitaalisia ohjelmia. Nämä tiedot saatiin suomalaisesta tutkimuksesta, jossa seurattiin lasten ruutuaikaa 1,5- ja 5-vuotiaina. Maailman terveysjärjestö (WHO, 2019) kehottaa välttämään täysin alle 2-vuotiaiden altistamista näytöille ja 2–4-vuotiaille suositellaan enintään tunti ruutuaikaa päivässä. Lasten Mannerheimin lastensuojeluliitto (2024) ohjeistaa vanhempia, että mediankäytön tulisi tukea lapsen kehitystä ja oppimista eikä sen tulisi viedä liikaa aikaa muilta tärkeiltä aktiviteeteilta, kuten leikeiltä, liikunnalta ja perheen kanssa vietetystä ajasta.

Lasten ja vanhempien ruutuaikaa on tutkittu eri maissa. Kanadalaisessa tutkimuksessa tutkittiin Torontoissa asuvia perheitä, jotka osallistuivat TARGET Kids! -kohorttiin, jossa seurataan lasten terveyttä. Birken ja kumppanit (2023) ottivat mukaan tutkimukseen viisi vuotta täyttäneiden lasten vanhempia. Tutkimuksessa tutkijat tarkastelivat vanhempien ruutuaikaa ja he tunnistivat kuusi erilaista ruutuaikaprofiilia vanhempien TV ja älylaitteiden käytön perusteella.

Vanhemmat, jotka kuuluivat korkean digikäytön profiileihin, asuivat usein yksinhuoltajatalouksissa tai pienituloisissa perheissä. Birken ja kumppanit (2023) päätyivät siihen, että vain 6 % vanhemmista noudatti Kanadan suosittelemaa päivittäistä, korkeintaan kolmen tunnin viihteellistä ruutuaikaa. Enemmän kuin suositeltu määrä ruutuaikaa johtui usein älylaitteiden käytöstä, joka kasvoi huomattavasti vuosina 2014–2019, kun taas TV:n käyttö pysyi samalla tasolla. Birkenin ja kumppanien (2023) mukaan älylaitteiden käytön lisääntymistä voivat selittää ilmaiset WiFi-yhteydet, rajattomat datapaketit sekä sovellukset, jotka on suunniteltu pitämään käyttäjät mukana mahdollisimman pitkään. Pienituloiset vanhemmat kuuluivat todennäköisemmin profiileihin, joissa TV oli älylaitteita suosituimpi. Yksinhuoltajilla oli puolestaan suurempi todennäköisyys kuulua ryhmään, jossa älylaitteiden käyttö oli erittäin runsasta. Vähäiset sosiaaliset tukiresurssit kuten toisen vanhemman apu, voivat lisätä älylaitteiden käyttöä keinona yksinkertaistaa arkea. Birken ja kumppanit (2023) havaitsivat yhteyden vanhempien ruutuajan ja lapsen hyvinvoinnin välillä. Vanhempien korkea ruutu-aika liittyi lapsen pidempään ruutu-aikaan ja mahdollisiin sosiaalisiin sekä emotionaalisiin ongelmiin. Liiallinen ruutu-aika voi heikentää vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Byrne ja kumppanit (2021) tutkivat systemaattisella katsauksella, kolmen tietokannan (PubMed, Embase ja PsycINFO) kattavan kirjallisuushaun. Hakua rajattiin artikkeleihin, jotka oli julkaistu viimeisen 10 vuoden aikana englanniksi ja joissa käsiteltiin 0–6-vuotiaita lapsia. Systemaattinen katsaus paljasti, että pienten lasten ruutu-aikaa käsittelevien tutkimusten määrä on kasvanut yli kaksinkertaiseksi viime vuosikymmenen aikana. Byrnen ja kumppanien (2021) mukaan, tämä kasvu heijastaa lisääntyntä kiinnostusta selvittää ruutuajan vaikutuksia lasten terveyteen ja kehitykseen. Mittausmenetelmät ovat kehittyneet vastaamaan paremmin nykyaikaista digitaalista ympäristöä, jolloin ruutu-aika sisältää perinteisen television katselun lisäksi myös digitaalisten laitteiden, kuten älypuhelimien ja tablettien käytön. Valtaosassa tutkimuksista käytettiin yksinkertaisia mittareita, joissa arvioitiin ruutuajan kokonaiskesto, mutta harvemmin tutkittiin tarkemmin katsottua sisältöä tai katselun kontekstia kuten yhteiskatselua. Lisäksi nousi esiin tarve mitata ruutuajan laatua, kuten sisältöä ja yhteisöllisyyttä ruudun äärellä. Byrne ja kumppanit (2021) mainitsevat, että American Academy of Pediatrics korostaa aikuisen läsnäolon merkitystä lapsen

mediankäytön aikana, mutta tämä näkökulma on jäänyt monissa tutkimuksissa huomiotta.

2.2.1 Muuttuneet digitaaliset ympäristöt osana kielellistä kehittymistä

Tietotekniikan nopea kehitys ja digitaalisten laitteiden laaja leviäminen ovat mullistaneet lapsuuden ja kasvuympäristöt. Älylaitteet, kuten puhelimet, tabletit ja tietokoneet, ovat nykyään keskeinen osa lasten arkea. Tämä muutos on vaikuttanut myös perinteisiin kasvatusmalleihin ja lasten sosiaaliseen vuorovaikutukseen, muuttaen tapoja, joilla he leikkivät ja kommunikoivat. Nopperin (2014) mukaan 5-vuotiaiden lasten median käyttö on muuttunut siten, että itsenäinen kosketusnäyttökäyttöisten laitteiden käyttö on lisääntynyt. Älypuhelin, tablettitietokoneet, pelikonsolit, televisio ja sovellukset kuten Tik-tok, ja YouTube ovat lasten saavutettavissa. Myös television käyttö on muuttanut muotoaan suoratoistopalveluiden myötä. Puhelinoperaattori Elisa Oyj teetti vuonna 2023 tutkimuksen 2–15-vuotiaiden lasten perheille lasten median käyttöä koskevan tutkimuksen. Tutkimuksesta kävi ilmi, että lähes kaikissa lapsiperheissä on jokin suoratoistopalvelu (92 %), josta 2–6-vuotiaat katselevat lastenohjelmia sekä tv-sarjoja.

Huttusen ja kumppanien (2020) mukaan digitaalisten laitteiden hyödyntäminen leikki-ikäisten kielen kehityksessä tarjoaa monia mahdollisuuksia, mutta vaatii myös harkintaa. Kielen oppiminen on erityisen herkkää varhaisessa iässä, ja digitaaliset sisällöt kuten pelit, videot sekä sähköiset kirjat voivat toimia tukena tässä prosessissa. Irisvik ja Utriainen (2017) kertovat, miten kehittävät ja ikäkauteen kohdistuvat sovellukset sekä pelit hyödyntävät lapsen taitojen karttumista, kuin myös yhdessä vanhemman kanssa jaettu pelihetki. Laadukas vuorovaikutus aikuisen kanssa ja sisältö ovat ratkaisevassa roolissa. Aikuinen toimii sillanrakentajana lapsen ja digitaalisen sisällön välillä. Aikuinen voi ohjata lapsen huomiota tärkeisiin asioihin, kuten uusiin sanoihin ja käsitteisiin. Tämä on kriittistä Huttusen ja kumppanien (2020) mukaan, koska lapsi saattaa helposti keskittyä viihdyttävään sisältöön ilman, että

hän ymmärtää sen opetuksellisia osia. Huttusen ja kumppanien (2020) mukaan, kun aikuinen osallistuu aktiivisesti, hän auttaa lasta liittämään oppimansa osaksi arkikokemuksiaan ja kehittämään syvempää ymmärrystä. Toisto on keskeinen osa lapsen oppimista ja digitaaliset sisällöt tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden toistoon. Aikuinen voi ohjata lapsen huomiota oikeisiin asioihin, laajentaa lapsen sanavarastoa ja kytkeä oppimisen lapsen omaan kokemusmaailmaan.

Repo ja Nätti (2015) nostavat esiin digitaalisiin ympäristöihin liittyvän keskustelun keskeisiä piirteitä, jotka liikkuvat uhkakuvien ja tulevaisuususkon välillä. Yhtäältä painotetaan lasten ja nuorten suojelemista median mahdollisilta haitoilta, esimerkiksi liialliselta ruutuajalta tai haitalliselta sisällöltä. Toisinaan älylaitteiden yksittäisillä käyttökerroilla piilomerkitäksiä kuten lapsenvahdin rooli. Irisvik ja Utriainen (2017) tuovat esille kiireisen arjen keskellä vanhempien valitsevan lasten viihdyttäjäksi älylaitteen. Nättin ja Repon (2015) kokevat, että toisaalta elää vahva ajatus siitä, että nykyajan lapset kasvavat digimaailmassa kuin luonnostaan ja kehittävät erityisiä taitoja, jotka voivat johtaa menestykseen teknologian parissa.

2.3 Kielen kehityksen näkökulmat

Buckley (2003) tuo esiin, että kielen määritelmä on muuttunut viime vuosisadan aikana. Aiemmin kieli ymmärrettiin vain kielioppina, joka säätelee sanojen yhdistämistä. Nykyään kieli nähdään myös viestinnän kontekstin ja käytön kautta. Buckleyn (2003) mukaan, jos kielen tarkoitus on viestiä, silloin kieli on järjestelmä, joka toimii sääntöjen mukaan. Tämä järjestelmä koostuu eri osista: äänistä, sanoista ja merkeistä, jotka voidaan yhdistää sääntöjen avulla ilmaisemaan loputonta määrää merkityksiä. Nämä osat ovat sattumanvaraisia, koska erityisesti puhutussa kielessä niillä ei ole suoraa yhteyttä siihen, mitä ne tarkoittavat. Tällöin kieli on symbolinen.

Haapalan ja kumppanien (2020) mukaan, lapsen kielenkehityksen voidaan katsoa alkavan jo sikiöaikana, kun lapsi kuulee kohdussa ensimmäisiä ääniä. Tämä varhainen kuuloaistiin perustuva kehitys jatkuu syntymän jälkeen, kun vastasyntynyt alkaa hiljalleen hahmottaa ympärillään olevia ääniä ja kieltä. Haapalan ja kumppanien (2020) mukaan kielen kehitys on nopeaa ja vauva

kehittyy pian tuhisijasta aktiivisesti kommunikoivaksi esioppilaaksi, joka pohtii maailman ilmiöitä ja osallistuu sujuviin keskusteluihin. Ensimmäisten kuuden vuoden aikana lapsi omaksuu äidinkiellensä keskeisen sanaston ja kieliopilliset rakenteet, oppii käyttämään puhemotoriikkaa sekä kehittää tärkeimmät vuorovaikutustaitonsa. Tämä aika on kielenkehityksen kannalta erityisen kriittinen ja lapsen ympäristöllä on siinä keskeinen rooli. Lapsen kuulemat puheet, hänen saamansa vuorovaikutus ja ympäristön virikkeellisyys vaikuttavat kaikki siihen, miten hyvin sekä millä tavoin kieli kehittyy (Haapala ym., 2020).

Lapsen kielen kehitys on merkittävä osa hänen varhaista oppimistaan ja vuorovaikutustaitojensa rakentumista. Kolkerin ja kumppanien (2017) mukaan aluksi sanavaraston kasvu etenee hitaasti lapsella ja ensimmäiset sanat esimerkiksi "äiti", "isä" tai "hei hei", ovat yleensä yksinkertaisia ja liittyvät läheisesti lapsen elämään. Vauvat oppivat sanoja yksi kerrallaan, mutta 18–24 kuukauden iässä kielen kehityksessä tapahtuu suuri harppaus, kun lapsi alkaa omaksua uusia sanoja päivittäin. Tämä niin sanottu *sanapurske*, miksi Kolkeri ja kumppanit (2017) kutsuvat tätä vaihetta, johtaa siihen, että lapsi oppii yhä enemmän sisältösanoja, joita hän käyttää ensimmäisissä yksinkertaisissa lauseissaan, kuten "*Haluan maitoa*" tai "*Koira nukkuu*". Vaikka lapsen kieli ei vielä ole täysin kieliopillisesti oikein niin antavat hänen lauseensa viitteitä sääntöjen oppimisesta. Kielen omaksuminen ei rajoitu pelkästään puhuttuihin sanoihin, vaan siihen liittyy myös kyky ymmärtää muiden puhetta. Kolkerin ja kumppanien (2017) mukaan esimerkiksi yksivuotias voi ymmärtää noin 50 sanaa, vaikka hän itse voi tuottaa vain yhden sanan. Tämä osoittaa, kuinka vastaanottava kieli kehittyy nopeammin kuin tuotettu kieli. Lisäksi lasten sanavarasto rakentuu vähitellen käsitteiden tarkentuessa. Aluksi kaikki nelijalkaiset eläimet voivat olla "*koiria*", mutta ajan myötä lapsi oppii erottamaan kissan, hevosen ja lehmän toisistaan. Kielen kehitys on myös hyvin yksilöllistä. Kielenkehitys nopeutuu merkittävästi lapsen siirtyessä kahden ja kolmen vuoden ikään. Kolkeri ja kumppanien (2017) mukaan kaksivuotias lapsi voi muodostaa yksinkertaisia lauseita ja käyttää peruskielioppia, kuten monikon ja omistusmuotojen alkeita. Kolmivuotiaana lapsen lauseet pitenevät, ja hän alkaa käyttää adjektiiveja ja adverbeja monipuolisemmin. Kolmevuotiaat myös kehittävät taitoja, joita ovat keskustelun ylläpitoa sekä viestin selventämistä, jos he eivät tule ymmärretyiksi. Kolkerin ja kumppanien (2017) mukaan nelivuotiaana lapsen kieli alkaa

muistuttaa yhä enemmän aikuisen kieltä. Lapsi käyttää jo monimutkaisempia lauserakenteita kuten yhdistää sivulauseita päälauseeseen. Nelivuotias osaa myös kuvailla tunteitaan ja kertoa tarinoita, joissa on selkeä alku, keskikohta ja loppu. Hän alkaa ymmärtää synonyymejä kuten yksinkertaisia vertauskuvia, mikä osoittaa kehittyvää kielen analysointikykyä. Kaiken kaikkiaan Kolkerin ja kumppanien (2017) mukaan kielen kehitys on pitkä ja monivaiheinen prosessi. Lapsi siirtyy yksittäisistä sanoista kohti rikkaan sekä monipuolisen sanaston sekä kieliopin hallintaan.

2.3.1 Älylaitteiden käytön merkitys varhaisessa vuorovaikutuksessa ja kielen kehityksessä

Vanhemman vastatessa vastasyntyneen lapsen tarpeisiin, vahvistaa se lapsen käsitystä itsestään toimijana, joka oppii viestimään vanhempiensa kanssa (Koivula & Laakso, 2022). Turvallisen kiintymyssuhteen luominen vanhemman ja lapsen välille, edistää lapsen taitoja kohdata turvallisesti tunteita ja tunnereaktioita, itsesäätelytaitoja sekä uteliaisuutta kohdata ympäristön uusia tekijöitä (Koivula & Laakso, 2022). Vauvan kielellinen kehitys edellyttää perusturvallisuuden tunteen vakautta. Toisin sanoen, jos vanhemman kommunikaatio lapsen kanssa on ilmeetöntä ja mekaanista suorittamista, niin lapsen tunne-elämän ja ilmaisun keinojen harjaantuminen ovat rajoittuneita (Laakso, 2003).

Vanhempien on tärkeää kiinnittää huomiota omaan digilaitteiden käyttöönensä vauvojen kanssa, koska vauva huomaa, jos vanhempi ei ole emotionaalisesti läsnä, vaikka olisikin fyysisesti läsnä. Mantere ja Raudankoski (2015) tuovat esiin, kuinka on joskus turhauttavaa yrittää käydä keskustelua ihmisen kanssa, joka on keskittynyt digilaitteeseensa. Vastauksia voi joutua odottamaan pitkään tai voi tuntua siltä, ettei toinen huomioi lainkaan, mitä sanotaan. Digilaitteen käyttäjän huomio ei helposti irtaudu laitteesta ja vaikka irtoaisikin hetkeksi niin palaa se pian takaisin. Mantere ja Raudankoski (2015) käyttävät tästä ilmiöstä termiä "*medialaitteen tahmeus*", joka kuvaa tilannetta erityisesti sen näkökulmasta, joka haluaisi olla vuorovaikutuksessa laitteeseen keskittyneen henkilön kanssa. Mantere ja Raudankoski (2015) tuovat esiin myös, että sosiaaliset normit tekevät vuorovaikutuksesta ennustettavaa ja luovat

turvallisuuden tunnetta. Voimme luottaa siihen, että myös toinen noudattaa samoja sääntöjä, jos näin ei tapahdu, niin voi herätä tunne, ettei toinen arvosta tai huomioi toista, mikä aiheuttaa usein suuttumusta tai pettymystä. Toisin sanoen, sosiaalisten normien rikkominen horjuttaa järjestystä, jonka avulla ihmiset ymmärtävät ja hallitsevat yhteistä tilannetta. Tämän järjestyksen rikkoutuminen koetaan häiritsevänä tai jopa moraalisesti tuomittavana, koska vauvan keinot ilmaista omia tarpeitaan ovat rajalliset.

2.4 Yhteiskunnallinen, (sukupuolipoliittinen) ja poliittinen näkökulma lasten median käytössä nyt sekä tulevaisuudessa

Useiden tutkimusten mukaan perheen heikompi sosioekonominen tulotaso on yhteydessä lapsen heikompaan kielelliseen osaamiseen sekä suurempaan ruutu-aikaan. Tätä tutkimustulosta vahvistaa myös Mustosen ja kumppanien (2022) teettämä tutkimus lasten kielellisestä kehitymisestä suhteessa median käyttöön. Myös Määttä ja kumppanit (2017) totesivat suomalaisessa DAGIS-tutkimuksessaan, että taustojen mukaisten sosioekonomisen aseman eroavaisuuksien esiopetusikäisten lasten ruutuajan karsinnassa tulisi kiinnittää huomiota vanhempien asenteisiin, roolimalliin sekä ruutu-aika käytäntöihin.

Kansainväliset tutkimukset ohjaavat samansuuntaisiin tuloksiin, kuten käy ilmi myös Koreassa teetetyssä taaperoiden kielen kehityksen viivästyksen yhteydestä television katseluun (Byeon & Hong, 2015). Tutkijat huomasivat kohonneen riskin pienten lasten kielen kehityksen viivästyneisyyteen lapsen viettäessä aikaa yli 2 tuntia päivässä television ääressä sekä vanhempien koulutustason olleen matalampi, jolloin äitien tarve työssä käymiseen oli yleistä. Tutkijat toivat esille, miten Koreassa on OECD-maiden korkeimpia naisten viikkotyötuntien määrä (41,7 tuntia), jolloin lasten osallisuus varhaiskasvatukseen on tarpeellista ja perusteltua (Byeon & Hong, 2015). Oman, mielenkiintoisen näkökulman mediakäyttäytymisestä avasi korealaiseen tutkimukseen tarkasteleminen, sillä Byeonin ja Hongin (2015) mukaan Korea on maiden kärkeä tietö- ja viestintäteknologian käyttötottumuksissa. Samaan tutkimustulokseen päätyivät Jiménez-Morales ja kumppanit (2020)

teettämässään espanjalaisten äitien sosio-koulutuksellisen tason ja lasten älylaitteiden käyttöä peilaavassa tutkimuksessaan. Tutkijat korostavat vanhempien asenteiden merkitystä sosioekonomisen taustan lisäksi lasten median käytössä, jolloin korkeasti koulutettujen vanhempien odotukset lapsensa saavutuksiin ja toimijuuteen ovat korkeammat, kun taas matalan koulutustason vanhemmat huomioivat vahvemmin koulumenestystä ja kurinalaisuutta (Jiménez-Morales ym., 2020).

Suomalainen yhteiskunta elää globalisaation muutoksessa. Kansainvälistyminen tuo mukanaan myös kielen käyttöön moninaisuutta, mikä näkyy varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa kuin työpaikoilla sosiaalisen vuorovaikutuksen rakenteissa. Mutta ym. (2014) tuovat yhteiskunnallisesti esille, miten tulevaisuuden kielenkäyttäjissä yhä useampi on monikielinen maahanmuuttajataustainen henkilö, jolle suomen kieli on oppimisen väline, kuin myös oppimisen kohde.

Yhteiskunnallisesti päivänpolttavana puheenaiheena on ollut digitalisaatioon liittyvät poliittiset linjaukset sekä päätökset. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2023) hankkeessa määritellään varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön digitalisaation viitekehystyön keskeiset tekijät, joiden tavoitteena on muun muassa suunnata kehitystyön fokus sekä resurssit esimerkiksi tukemaan digitaalisia oppimisympäristöjä yhdenvertaisesti (Berisha ym., 2023). Tämä herättää mielenkiinnon, sillä eriäviä näkemyksiä digioppimisympäristöistä havaitaan runsaasti niin eduskunnassa kuulluissa puheenvuoroissa, kuin mediassa julkaistuissa uutisartikkeleissa. Muun muassa kansanedustaja Ville Merinen esitti kysymyksen opetusministerille eduskunnan kyselytunnilla digitaalisten oppimisympäristöjen tulevaisuudesta ja vertasi Suomen perusopetuksen digitulevaisuutta Ruotsiin, jossa vähennettiin digitaalisia oppimateriaaleja ja lisättiin kirjalähtöistä opiskelua (Merinen, 25.9.2024).

Yhteiskunnallisena palveluna voidaan tarkastella myös varhaiskasvatuksen roolia lapsen kielellisen kehittymisen tukijana yhteistyössä perheiden kanssa lapsen digitaitojen sekä digiympäristöjen kohtaamisessa (Opetushallitus, 2022). Tässä yhteistyön muodossa huomionarvoista on nähdä lapsi digitalisaation uteliaana tutkailijana, jolloin hänen omat valmiutensa kohdata digimaailma kaikkine houkutuksineen, on rajallista. Kuten kohdassa 2.2.1

mainitaan digilaitteiden koukuttavuudesta, tarvitsevat lapset aikuisen tukea rajojen asettamiseen. Kielellisesti rikas oppimisympäristö käsitteenä pitää sisällään muun muassa kielitietoisuuden ja kielellisen kehityksen tukemisen sekä yhdenvertaisuuden rakentumisen tekijöitä (Opetushallitus, 2022). Yhdenvertaisuus on merkityksellinen arvo moninaisessa sekä monikulttuurisessa varhaiskasvatuksen ympäristössä. Monikulttuurinen perhetausta tuo varhaiskasvatukseen ulottuvuuden, jonka käsittelyyn edellytetään ammatillista kohtaamista. Kieli- ja kulttuuritietoinen lähestymistapa inklusion tukena, vahvistaa lapsen ja perheen osallisuutta varhaiskasvatuksen arjessa (Lastikka, 2019). Lindberg (2011) korostaa, että hyvä kielellinen ympäristö varhaiskasvatuksessa on sellainen, joka tarjoaa lapsille runsaasti virikkeitä, jotka herättävät heidän mielenkiintonsa, innostavat ja rohkaisevat heitä osallistumaan. Tällaiset virikkeet auttavat lapsia heidän mukaansa, tutustumaan kieleen ja kiinnostumaan kirjoitetusta kielestä. Tärkeintä on, että kielen käyttö liittyy merkityksellisiin tilanteisiin, joihin lapsi voi samastua ja joita hän kokee itselleen tärkeiksi. Lindbergin (2011) mukaan varhaiskasvatuksen työntekijöillä on keskeinen rooli tämän ilmapiirin luomisessa. Heidän tehtävänä on rakentaa lämmin ja kunnioittava vuorovaikutusympäristö, jossa lapsi tuntee olonsa arvostetuksi ja voi kokea kielen oppimisen ilon ja tärkeyden.

Lapsen kielen oppiminen ja kehittyminen edellyttää aiemmin mainittua vuorovaikutusta. Sosiaalisen median, erilaisten videopalveluiden, kuten YouTube sekä Tik-tok, myötä lapset vaikuttavat fraasimaiseen kielen ilmaisuun. Varhaiskasvatuksen arjessa kuulee hyvin usein lausahduksia "Oh my god!" tai "That is so beautiful unicorn!" Merdin ja Sahin (2023) tutkivat perheiden mediaympäristöjen käyttötottumuksia, josta kävi ilmi lasten elävän median ympäröimänä ja vaikuttuvan aktiivisesti sille. Tutkijat alleviivaavat, miten vanhempien kokonaisvaltainen medialukutaito, sisältäen ruutuajan määrittelijöiden roolin sekä tietoisuuden lasten mediasisällöistä, vahvistavat lapsen medialukutaitoisuutta ja esimerkiksi faktan ja fiktion eroavaisuuksien hahmottamisen sekä siitä irrottautumisen taitoja (Merdin & Sahin, 2023).

Vuoren (2019) mukaan 1960-luvulla Suomessa äitien ja vaimojen ansiotyöstä tuli hyväksytty osa naisten oikeuksia, eikä sitä enää nähty ongelmana. Äitiyden haasteet ratkaistiin lähinnä naisten keskinäisellä työnjaolla, eikä niinkään muuttamalla äitien ja isien rooleja. Päivähoidon kehittäminen

mahdollisesti naisten työssäkäynnin. Vuori (2019) tuo esiin, kuinka vuonna 1973 säädettiin päivähoitolaki, mutta vastustus johti siihen, että 1980-luvulla otettiin käyttöön myös kotihoidon tuki. Keskustelu työ- ja kotiäitiydestä sekä lastenhoidon vaikutuksista jatkuu edelleen. Vaikka sukupuolineutraaleja hoitovapaita on kehitetty, niin silti lastenhoito on yhä pääasiassa naisten vastuulla. Suomalainen yhteiskunta elää vielä vahvassa sukupuolinormittuneessa aikakaudessa, jolloin sukupuolijaottelun mukaan koetaan soveltuvammaksi johonkin tehtävään tai asemaan (THL, 2023). Närvi (2014) tuo esille, miten yhteiskunnalliset, vanhemmuuden tasa-arvoon tähtäävät perhevapaajärjestelmän uudistukset, ovat ristiriidassa muun muassa vanhempien sosioekonomisen asemaan tai työpaikkojen käytäntöihin. Lähes kymmenen vuotta eteenpäin Närvin (2014) tutkimuksesta, on Sosiaali- ja terveysministeriö (2022) uudistanut perhevapaajärjestelmää mahdollistaen tasa-arvoisen lähestymisen lapsen hoivaan. Kaikilla lapsen huoltajilla on samat oikeudet päivärahoihin, riippumatta sukupuolesta, vanhemmuuden muodosta tai siitä, asuuko lapsi heidän kanssaan (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022).

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuskysymysten taustalla on mielenkiinto selvittää, millaisia merkityksiä ja miten media niitä tuottaa uutisoinneissaan, kun kontekstina ovat lapsen kielellinen kehittyminen sekä ruutuaika. Tutkimuskysymykset asetettiin siten, että laadullisen tutkimusmenetelmän avulla voidaan aineistoa tutkia kriittisen diskurssianalyysin keinoin.

Tutkimuskysymykset

1. Mitä merkityksiä uutispuheella tuotetaan lapsen puheen ja kielen kehitymisestä suhteessa ruutuaikaan?
2. Miten uutispuhetta tuotetaan uutisoinnissa aiheesta?
3. Miten median käyttö tulee vaikuttamaan lapsen kielelliseen kehitykseen tulevaisuudessa?

4 MENETELMÄT

4.1 Kriittinen diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä

Tiedostusvälineiden ja median avulla välitetään viestejä, joita voidaan tarkastella sosiaalisen vuorovaikutuksen näkökulmassa. Tällöin korostuvat viestin välittäjän sekä vastaanottajan roolit ja heidän yksilölliset tulkintansa. Pietikäinen ja Mäntynen (2009) kuvaavat diskurssianalyysin avulla selvitetävän, minkälaisia merkityksiä kielen avulla voidaan tuottaa. Fairclough (1997) tuo puolestaan esille, miten tiedostusvälineissä jaettavan tekstin kriittisen diskurssianalyysin sosiokulttuurista rakennetta voidaan tarkastella usealta eri tasolta, kuten taloudellisen, poliittisen ja kulttuurisen rakentumisen tekijöitä.

Tässä tutkimuksessa tiedostusvälineissä jaettavan uutisen merkitysten rakentumista voidaan tarkastella kriittisen diskurssianalyysin keinoin. Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan tutkimuksessa käytettävät tekstit voidaan jakaa kahteen päätyyppiin: yksityisiin asiakirjoihin ja joukkoviestinnän sisältöihin. Joukkoviestinnän sisällöt, kuten sanoma- ja aikakauslehdet, elokuvat sekä radio- ja televisio-ohjelmat, joiden aineistojen tutkimiseen voidaan käyttää erilaisia menetelmiä kuten sisältöanalyysia ja diskurssianalyysiä.

Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä linkittyy kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien yläkäsitteen alle. Laadulliset tutkimusmenetelmät ovat yleisiä tutkimusmenetelmiä suomalaisessa kasvatustieteen saralla, mikä toisinaan on tieteellisesti mielletty vähemmän laadukkaaksi menetelmäksi (Eskola & Suoranta, 1998). Toisaalta laadullinen tutkimus on menetelmältään joustava ja monipuolinen. Tuomi ja Sarajärvi (2018) korostavat laadullisen tutkimusmenetelmien kirjon avulla vastattavan juurisyyisiin tutkimuskysymyksiin, kuten kuvaileviin miksi ja miten –kysymyksiin. Laadullisen tutkimuksen periaatteisiin lukeutuvat sosiaalisten suhteiden merkitysten tulkitseminen ja ymmärtäminen tutkimusprosessissa (Vilka, 2021).

Fairclough (1997) esittelee teoksessaan van Dijkin sosiaaliskognitiivisen analyysimallin, jossa uutisteksti jäsentyy kolmeen pääjaotteluun; uutisen rakenteeseen, tuotantoprosessiin sekä ymmärtämisen muotoihin. Tällä analyysin muodolla pystytään tarkastelemaan median tuottaman uutisoinnin merkityksiä makro- ja mikrotasolla, jolloin havaitaan yleisesti uutisen temaattista rakennetta (otsikko, uutisen johdanto sekä päätapahtuma) sekä yksityiskohtaisessa tarkastelussa huomio kiinnittyy uutisen kielen ulkoasullisiin seikkoihin ja sanojen esitystapaan (Faircough, 1997).

Diskurssianalyysille on tyypillistä ulottuvuusparien avulla aineiston analysointi. Jokisen ja Juhilan (2016) mukaan kriittistä diskurssianalyysia voidaan tarkastella janan mukaisesti. Toisessa päässä on analyttinen lähtökohta ja toisessa kriittinen. Analyttisessä diskurssianalyysissä korostuvat selkeä aineistolähtöisyys, jolloin tutkijalla ei ole ennako-olettamuksia muun muassa alistussuhteisuuksista, vaan antaa aineiston tuottaa jäsennyksensä. Kriittisessä diskurssianalyysissä huomionarvoiseksi nousee taustaolettamuksen rooli, jäsenysten provokaation tähtäävä sävy ja esimerkiksi valtasuhteiden puntarointi (Jokinen & Juhila, 2016). Päätimme pitäytyä vahvemmin makrotason analyysissä, jolloin tarkastelemme aineistoa makrotason sosiaalisen rakenteen tekijöistä, kuten valta-asemasta. Yksityiskohtaista mikrotason tarkastelua pohditaan enemmän sanavalintojen suhteen, jolloin huomataan, miten valta-asemaa rakennetaan. Diskurssianalyysi on luonteeltaan joustava, mikä mahdollistaa tutkimusongelmalähtöisen painotuksen teoreettisista lähtökohdista tarkasteltuna (Jokinen ym. 2016).

Kriittisessä diskurssianalyysissä voidaan tarkastella kirjoitetun kielen käyttötaitojen monimerkityksellisiä piirteitä, kuten yhteiskunnallisen vaikuttajan sekä yhteiskunnallisen tuotoksen ominaisuuksia. Näihin piirteisiin kätkeytyy myös valtasuhteita (Fairclough, 1997). Valta ja valtasuhteet ovat monimuotoinen kokonaisuus, mikä vaikuttaa arkipäiväisessä elämässämme tavalla tai toisella. Foucault (1926–1984) tuli tunnetuksi filosofin ja historioitsijan urallaan muun muassa valta-aseman ja vallan diskurssien kriittisenä tarkastelijana (Zhiyi, 2023). Foucault kuvaili vallan olevan läsnä kaikissa sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanteissa, kuten esimerkiksi tiedollisen valta-aseman osassa tai kiltteyden teoissa, jotka rakentuvat sosiaalisissa suhteissa (Lynch, 2011). Tässä tutkimuksessa tarkastelemme valtaa juuri Foucault'n määrittelemän

valtakäsityksen kautta. Feder (2011) kuvaa Foucault'n valtakäsityksen hahmottumista esimerkiksi implisiittisen vallan näkökulmasta, jolloin vallan rakenteet ovat julkilausumattomia, mutta kontekstissaan pääteltävissä olevia. Tätä näkökulmaa voidaan peilata myös tutkimuksessamme. Mediassa jaettavat uutisartikkelit sisältävät näkymättömiä vallan tekijöitä, mitkä taustavaikuttavat jo äidinmaidosta periytyneinä, kulttuurisina ajattelutapoina.

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoon valikoitiin YLE:n ja Helsingin sanomien lasten median käytön yhteydestä puheen ja kielen kehitykseen liittyviä uutisartikkeleita. Hakusanoina käytettiin esimerkiksi "YLE uutiset lapset, ruutuaika, kielellinen kehitys" tai "Helsingin sanomat, perheet, ruutuaika, puheen ja kielen kehitys". Melko pian YLE:n uutisten skaalaamisen jälkeen huomasimme uutisartikkeleiden sisällön toistavan itseään tai uutisten julkaisuvuosien ajautuvan 2010-luvun alkuun. Tällöin aikaikkuna olisi muodostunut laajaksi sekä tämän päivän mediaan huonosti istuvaksi. Näin ollen, päätimme laajentaa hakua Helsingin sanomien uutisiin. Pietikäisen ja Mäntysen (2009) mukaan diskurssianalyysiaineiston rajauksessa tulee huomioida analysoitavan aineiston kykenevän vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Päätimme myös jättää tutkimuksen ulkopuolelle yli 6-vuotiaita käsittelevät artikkelit sekä artikkelit, joissa älylaitteiden yhteys puheen kehitykseen ei ollut suorassa ilmauksessa. Aineistoon etsittiin aluksi 25 erilaista uutisartikkelia, joista karsimisen jälkeen relevantteja aineistolähteitä jäi 17, jotka osaltaan vastaavat asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

Aineisto sisältää uutisartikkeleita, joissa keskiössä ovat lapset, perheet, lasten puheen kehitys, digitaaliset laitteet sekä erinäiset asiantuntijoiden näkemyksiä.

4.3 Aineiston alkuvaiheet

Diskurssianalyysissa sanat muodostavat sosiaalisen todellisuuden rakentumisen merkityksiä, joita voidaan tarkastella eri konteksteissa. Jokinen ja kumppanit

(2016) kuvaavat kontekstuaalisuutta merkitysten tulkinnassa, siten että kielellisessä kontekstissa ymmärretään kielen rakentuminen aineistossa, kulttuuristen tekijöiden kontekstissa puolestaan havaitaan kulttuuritaustan merkitysten tulkinnallisuuksien eroavaisuuksia ja reunaehtoiseen kontekstiin lukeutuvat määritelmät aineiston tyyliin. Tieteellisen tekstin aineiston tyyli ja reunaehdoitukset ovat uutisartikkeliaineistoon nähden hyvin erilaiset (Jokinen, Juhila & Suoninen, 2016).

Pietikäinen ja Mäntynen (2009) korostavat diskurssitutkimuksen aineiston analyysivaiheessa sopivan analyysimenetelmän etsimistä. Päätimme kokeilla erilaisia versioita, kuten sisällön taulukointia sekä artikkeliaineiston värikoodausta aihealueittain. Värikoodauksessa kiinnitimme huomiota asetettujen tutkimuskysymysten sisältöön, johon etsimme artikkeleista vastaavia ilmiöyhtäläisyyksiä. Jokinen ja Juhila (2016) kannustavat identifioimaan hegomonisia diskursseja, tunnistamalla toistuvat merkitykset aineistossa.

Värikoodauksessa etsittiin ruutuajan tai älylaitteen ja lapsen välistä sisältöä, sekä kielen kehityksen ja ruutuajan tai älylaitteen välistä kontekstia. Lisäksi vanhempien ruutuajan tai älylaitteen, lapsen ja vanhemman yhteisen ruutuajan tai älylaitteen välistä ja viimeiseksi tulevaisuuden, yhteiskunnallisen puheen ja poliittisen yhteyden sekä varhaiskasvatuksen roolia älylaitteiden, ruutuajan sekä kielelliseen kehitykseen liittyvää sisältöä. Fairclough (1997) korostaa muun muassa tiedotusvälineissä jaettavan tekstisisällön analyysissä huomioon otettavien yhteiskunnallisten tekijä, kuten valtasuhteet ja ideologia sekä tekstin sosiokulttuurinen rakenteen ymmärtäminen, mutta samalla hahmottaen sen mahdollinen yhteiskunnallinen muutoksellisuus.

4.4 Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin merkityssystemien avulla etsien eroja ja yhtäläisyyksiä. Suoninen (2016) muistuttaa analysointivaiheen tärkeistä huomioista. Näitä ovat muun muassa merkityssystemien huomioiminen, miten ne eivät esiinny kokonaisuuksina aineistoissa vaan pieninä osina. Aineistossa toistuvan säännönmukaisuuden myötä hypoteesi saattaa elää. Lisäksi analysointivaiheessa tuli kiinnittää huomiota merkityssystemien identifiointiin,

jolloin teemoittelu koostuu aihekokonaisuudesta, ei yleistävästä teemoittelusta. Eskolan ja Suorannan (1998) tuovat esiin, että on tärkeää, antaa aineistosta nousta esiin teoreettiseen viitekehykseen liittyviä teemoja, jolloin teemoja ei tuoteta väen väkisin. Tämän prosessin aineiston teemoittelu vaiheena on osoittautunut monivivahteiseksi. Kohdassa 4.2 esitetyn värikoodausjaottelun myötä taulukoimme aineistoa selkeyttääksemme aineiston hahmottamista, sillä artikkeliaineisto koostui 62 sivusta värikoodattuja uutisartikkeleita. Ensimmäinen taulukointi jaoteltiin ajatuksella kielellisen kehityksen sisällöt sekä digilaitteisiin pohjautuvat teemat. Seuraavaksi kahlasimme läpi aineistotaulukkoa useaan otteeseen etsien ajatussuuntia, vastuun jakautumisen muotoja, uutisartikkelien sävyjä sekä puhujan roolia, värikoodaten aineistoa uudelleen ja spesifimmin. Pietikäinen ja Mäntynen (2009) tuovat esille diskursiivisissa valinnoissa dialogisuuden merkityksen aineiston kanssa, jotta vahvistuu käsitys aineiston äänensävyistä, genreistä sekä niiden välisistä hierarkioista. Esimerkiksi tämän aineiston asiantuntijahaastattelussa kuului joko huolestuneita sävyjä lapsen kielellisen kehittymisen haasteiden yhteydestä älylaitteisiin tai vanhemman omaa älylaitekäyttäytymistä syyllistävästä sekä toisaalta ymmärtävää näkökulmapuhetta.

Taulukoidessamme aineistoa toisen kerran erittelimme merkityssysteemejä tutkimuskysymysten osoittamien yläkäsitteiden mukaisesti. Haravoimme aineistosta kielellisen kehittymisen ja digilaitteisiin liittyviä konteksteja, josta etsimme erilaisia äänensävyjä, kuten positiivisia ja negatiivisia vivahteita sekä kielellistä ilmaisua, kysyen aineistolta miten ja millaisena tutkimustehtäväämme kuvataan. Näistä värikoodatuista teemoista puolestaan tuotettiin tulkintoja, kuten kenen äänellä puhutaan, mitä puhutaan sekä miten puhutaan, joista luotiin diskursseja. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) muistuttavat, etteivät diskurssit ole valmiita aineiston tuotoksia, vaan tulkitsemalla aineistoa, havaitaan diskursseja. Luetteloinnissa huomasimme, miten yhteiskunnalliset näkökulmat nousevat ja vahvistuvat julkaisujen päivämäärien ollessa lähempänä tätä päivää. Fairclough (1997) korostaa muun muassa tiedotusvälineissä jaettavan tekstisisällön analyysissä huomioitavan yhteiskunnalliset tekijät, kuten valtasuhteet ja ideologia sekä ymmärtää tekstin sosiokulttuurinen rakenne, mutta samalla hahmottaa sen mahdollinen yhteiskunnallinen muutoksellisuus.

TAULUKKO 1. (Taulukointivaihe 2)

Artikkelinumero	vuosi	Kielellinen kehitys	Digilaitteet	Esimerkkejä
1	2021	Teksti esittää, että lasten sanavarasto voi kehittyä hitaammin, jos he ja heidän vanhempansa käyttävät paljon aikaa sähköisten medioiden parissa. Teksti viittaa siihen, että liiallinen ruutuaika voi haitata lapsen kielellistä kehitystä, erityisesti	Teksti myös viittaa siihen, että vanhempien pitäisi valita mielekkäitä ruutuisältöjä, mikä alleviivaa vanhempien velvollisuutta olla tietoisia siitä, mitä ja kuinka paljon heidän lapsensa katsovat	Mitä enemmän aikaa lapsi ja vanhemmat viettävät aikaa television ja muiden laitteiden parissa, sitä vähemmän lapsella oli käyttösanastoa runsas ruutuaika voi haitata pienten lasten kielellistä kehitystä.

Kuten aiemmin mainittua, aineiston sosiaalinen vuorovaikutus oli läsnä ja aistittavissa sitä käsiteltäessä. Aineisto ikään kuin puhui meille. Tässä vuorovaikutuksessa kiinnitimme huomiota valta-asetelmiin, jotka toimittajat ovat valinnoillaan luoneet. Näitä valtasuhteita tarkastellessa, saimme myös rohkaisua ja uskallusta luoda diskursseille, rohkeita ja osittain provokatiivisia nimityksiä. Taulukoidessamme kolmatta kertaa, jaoin aineistoa tulkittujen ja luotujen diskurssien mukaisesti.

TAULUKKO 2. (Taulukointivaihe 3).

Artikkelinro.	Digivanhempia uhkana	Osaava digivanhempia	Kielellisen kehityksen haasteet	Jaettu vastuu	Tulevaisuuden digipäätökset	Esimerkki
1.	Teksti esittää, että lasten sanavarasto voi kehittyä hitaammin, jos he ja heidän vanhempansa käyttävät paljon aikaa sähköisten medioiden parissa. Teksti viittaa siihen, että liiallinen ruutu-aika voi haitata lapsen kielellistä kehitystä, erityisesti puhumaan oppimista ja sanavaraston kasvua.	Teksti myös viittaa siihen, että vanhempien pitäisi valita mielekkäitä ruutuisältöjä, mikä alleviivaa vanhempien velvollisuutta olla tietoisia siitä, mitä ja kuinka paljon heidän lapsensa katsovat.	Ruutu-aika ja sähköiset mediat kuvataan potentiaalisesti haitallisina lapsen kielelliselle kehitykselle, mutta samalla annetaan ymmärtää, että huolellisesti valittu ja rajoitettu käyttö voi olla kehittävä. Tämä edustaa kaksijakoista suhtautumista. Tekstissä kuitenkin painottuu enemmän digilaitteiden negatiivinen vaikutus, sillä suurin osa tutkimustuloksista liittyy ruutuajan ja kielellisen kehityksen ongelmiin. Myönteiset puolet mainitaan vain lyhyesti, mikä osoittaa, että tekstissä esiintyy varoitava äänen sävy ja negatiivisiin vaikutuksiin keskitytään enemmän kuin mahdollisuuksiin.	Diskurssi on rakennettu asiantuntijoiden kuten apulaisylilääkäri Marja Asikaisen, näkemyksiin nojaten, mikä vahvistaa väitteen uskottavuutta. Tutkimuksen tulokset ja asiantuntijan näkemykset esitetään totuuskina, mikä antaa vaikutelman, että lapsen kehitykseen liittyvät ongelmat ovat mitattavissa ja määriteltävissä tietyistä tekijöistä, kuten ruutuajasta, johtuviksi. Tekstissä painotetaan vanhempien vastuuta lasten ruutuajasta sekä siitä, kuinka tärkeää on valvoa ja ohjata lapsen sähköisten laitteiden käyttöä.		Mitä enemmän aikaa lapsi ja vanhemmat viettävät aikaa television ja muiden laitteiden parissa, sitä vähemmän lapsella oli käyttösantaa ruutu-aikaa voi haitata pienten lasten kielellistä kehitystä.

Kriittinen diskurssianalyysi menetelmänä on osoittautunut mielenkiintoiseksi, hyödylliseksi sekä laajaksi pohdinnalliseksi kokonaisuudeksi. Kriittisyys näyttäytyy tutkielmassa voimakkaimmin yhteiskunnallisessa kontekstissa esiintyessä sekä valta-asemien tarkastelussa. Menetelmän positiivisiin puoliin lukeutuvat muun muassa mahdollisuus tulkita aineistoa monipuolisesti ja kriittisesti. Menetelmä myös mahdollistaa yllätyksellisyyteen aineiston tuloksissa. Toisaalta menetelmä on käytännöiltään aikaa vievä prosessi, minkä alati muuttuva luonne haastaa kuuntelemaan aineiston sanomaa sekä tulkitsemaan sitä. Diskurssit esiintyivät tekstissä lomittain, joten niiden kerroksellisuuden tulkinta edellytti kuulostelua sekä sävyjen tulkintaa, jotta tekstisisältöjen sanoma sekä kirjoitetut sanat tulivat oikein tulkituiksi.

5 TULOKSET

Aineiston perusteella tuotettiin viisi diskurssia:

1.) Digivanhempi uhkana, jossa esiintyvät varhaisen vuorovaikutuksen ja vanhempien älylaitekäyttämisen huolipuheen teemat.

2.) Osaava digivanhempi on vastadiskurssi voimakkaalle digivanhempi uhkana-diskurssille, missä korostuvat mahdollisuuden näkökulmat digitaalisessa lapsiperhearjessa.

3.) Digilaitteiden negatiiviset vaikutukset lapsen kielen kehittymiseen – diskurssissa puolestaan korostuvat lapsen kielen kehityksen haasteiden teemat, jotka ovat seurausta älylaitteista.

4.) Hoivan, vastuun, ja vallan sekä asiantuntijuuden kamppailudiskurssissa esiin nousevat sukupuolinormittuneen hoivaajan käsite, yhteiskunnallinen ja poliittinen päätösvalta, normatiivinen puhe asiantuntijuuden roolissa.

5.) Tulevaisuuden digipäätökset kuvaa tulevaisuuteen sekä tulevaisuuskuvaa luovaa puhetta sekä digitalisaatiota käsitteleviä teemoja.

Analyysiaineistossa valtasuhdediskurssi korostui muun muassa uutisartikkeleissa, joissa tuotiin esille kansanedustajien päätösvalta lasten median käyttöä rajoittaviin lakiesityksiin (Aineistoartikkeli 20) tai sukupuolijaottunutta uutisisältöä kännykkää käyttävistä äideistä (Aineistoartikkeli 6) sekä asiantuntijavallan suhteesta vanhempaan (Aineistoartikkeli 25). Uutisartikkelit nojasivat kansainvälisiin sekä kotimaisiin tutkimustietoihin, joihin toimittajat olivat valinneet haastateltaviksi muun muassa lääketieteen asiantuntijoita, puheterapeutteja sekä mediaseuran puheenjohtajaa.

Intertekstuaalisuuden funktio rakentuu ymmärryksestä nähdä uutisen pohjautuvan esimerkiksi tutkittuun tietoon tai raporttiin, jolloin esitetyn kielen käyttötaidot nojaavat taustatietoon (Pietikäinen & Mäntynen, 2009).

Erilaisten valta-asemien rakentuminen ja kehittyminen muodostuivat uutisartikkeleissa esimerkiksi toimittajien tekemien haastatteluvalintojen kautta. Tällöin asiantuntijuuden tietoisuuden valta korostui suhteessa lasta kasvattavaan vanhempaan, jonka arjen asiantuntijuus lapsensa kanssa näkyi ohjaustarpeena tietoisuuden asiantuntijalta.

Lopputulemana voimme todeta saaneemme aineistosta mielenkiintoisia näkökulmia, jotka ovat osaltaan vastanneet tutkimuskysymyksiimme. Kysyimme aineistolta, millaisia merkityksiä uutisoinnilla tuotetaan lasten kielellisestä kehittymisestä suhteessa ruutuaikaan. Kokoamamme diskurssit viittaavat erinäisten valtasuhteiden korostamiseen. Tyypillisin vastakkainasettelu korostui vanhemman ja asiantuntijuuden näkökulman välille. Toinen tutkimuskysymyksemme liittyi toimittajien valitsemiin sanavalintoihin ja ilmaisumenetelmiin, minkä kautta viesti välitetään. Tähän aineistosta kumpusi esimerkiksi yhteiskunnallisiin päätöksiin vetoaminen tai juuri asiantuntijuuden tietoisuuteen vetoamisella.

5.1 Digivanhempi uhkana

Digivanhemmat uhkana –diskurssissa korostuvat vanhempien oma älylaitekäyttäytyminen sekä vanhempiin kohdistuvia, osittain kritiikkipainotteista moittimista. Lisäksi varhaisen vuorovaikutuksen teemat ovat selkeästi esillä asiantuntijoiden puheessa.

Aineistoartikkeli 1 ohjaa uutisotsikollaan tarkastelemaan vanhempien tekemiä digipäätöksiä koskien niin lasten, kuin vanhempien ruutuaikaa. Toimittaja Anu Leena Koskisen (2021) laatima uutisartikkeli *“Runsas ruutuaika voi hidastaa pienten lasten puhumaan oppimista ja vähentää sanavarastoa – myös vanhemman vilkuilu laitteisiin vaikuttaa.”* Teksti viittaa siihen, että vanhempien pitäisi valita mielekkäitä ruutuisältöjä lapsille, mikä alleviivaa vanhempien velvollisuutta olla tietoisia siitä, mitä ja kuinka paljon heidän lapsensa katsovat. Vanhemman laitteiden *vilkuilulla* viitataan ajallisesti lyhyempään määrään älylaitteella oloa, mikä olisi haitallista yhtä lailla lapsen ja

vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Tämä puolestaan voi vaikuttaa lapsen kielelliseen kehitykseen. Tämä luo kuvan, että vanhemmat kantavat keskeisen vastuun lapsen kehityksen tukemisessa tai sen estämisessä.

Myös vanhempien elektronisten laitteiden käytöllä voi olla vaikutusta lapsen kielelliseen kehitykseen. Esimerkiksi laitteiden usein toistuva vilkuilu voi Asikaisen mukaan kapeuttaa keskustelun ja puuhailun sisältöä lapsen kanssa (Aineistoartikkeli 1).

Aineistoartikkeli 4 pitää sisällään asiantuntijaroolissaan Suomen puheterapeuttiliiton toiminnanjohtajan Heta Piirron kannanoton puolustaessaan älylaitteisiin uppoutuvien vanhempien lapsen kielen kehittymisen tukijan roolia. Uutisotsake ” *Lapsen kielen kehitystä ei voi tuhota tuijottamalla liikaa puhelinta-hidastaa sitä kyllä voi, joten parasta on, että puhut lapsellesi*”, johdattaa yleistettävästi kolmivuotiaiden joukkoon, joiden kielellinen ilmaisu olisi heikentynyt sosiaaliseen mediaan uppoutuneiden vanhempien takia. Toimittaja Katja Latva-Teikari (2018) tuo terävästi esille asiantuntijan turhautuneisuuden älylaitteiden ja vanhempien syyllistämisen ja korostaa arkisia, perheen yhteisten hetkien merkityksiä lapsen kielen kehittymisen tukena, ilman suurempaa analyttistä lokerointia. Uutisartikkeli viestii kaksijakoista sanomaa; toisaalta uutisartikkelin tavoitteena on ohjeistaa vanhempia ”maalaisjärjen” käyttämiseen lapsen kielen kehityksen tukemiseen puhumalla ja sanoittamalla. Vanhemmille ikään kuin opetetaan, että älylaitteiden käyttö ei ole katastrofaalista, jos he vain puhuvat lapselleen ja reagoivat hänen aloitteisiinsa.

Lapsen kielen tukemisessa riittää maalaisjärki. Puhu lapselle. Nimeä asioita, sanoita maailmaa. Kun lapsi kohdistaa katseensa johonkin, kerro mikä se on. Katso lapsen kanssa yhdessä, jaa asioita hänen maailmansa tasolla (Aineistoartikkeli 4)

Samaan aikaan vanhempien älylaitekäyttäytymistä käsitellään epäsuorilla viittauksilla ”*Äläkä syyllisty, vaikka välillä roikutkin somessa*” ja ”*Älylaitetta voi katsoa myös yhdessä lapsen kanssa.*” Digivanhemmat koetaan uhkaksi, sillä uutisartikkeli luo kuvaa yleistettävästi vanhemman älylaitekäyttäytymisen sisältävän pääsääntöisesti viihdekäyttöä ”*roikkuvan somessa*”, vaikka yhteiskunnan palveluverkkoa on siirretty etäpalveluiksi.

Aineistoartikkeleissa 21, 23, 24 sekä 25 nähdään vanhemman älylaitekäyttäytyminen osittain haitallisena lapsen kielelliseen kehittymiseen. Kuten aineistoartikkeli 21 jakaa perheet karkeasti kahteen ryhmään: niihin, jotka

ymmärtävät vuorovaikutuksen ja kotikielen merkityksen sekä niihin, jotka eivät ymmärrä tai aliarvioivat ruutuajan vaikutuksia. Asiantuntijana haastatellaan lastenneurologian erikoislääkärinä, jonka mukaan älylaitetta on saatettu hyödyntää rauhoittumisvälineenä erityislapsilla sekä myös vanhemmat ovat saattaneet olla uppoutuneita älylaitteiden äärelle.

Vanhemman älylaitekäyttämisen kritisoivaa linjaa jatkaa aineistoartikkeli 25, jossa viitataan siihen, että monet vanhemmat antavat laitteita jopa vauvoille. Aikuisten oma ruutu-aika voi heikentää lasten kehitystä, kun he eivät ole läsnä vuorovaikutuksessa. Tämä tuo esiin vanhempien vastuuta ja ohjaa heitä tarkastelemaan kriittisesti omaa laitteiden käyttöä.

Oleellinen seikka lapsen kielen kehittymisen taustalla on varhainen vuorovaikutus, mikä nousee esille useassa jo esitellyssä aineistoartikkelissa. Kuten kohdassa 2.2.1 kuvataan varhaisen vuorovaikutuksen merkityksestä lapsen kielen kehittämisessä, tukevat tätä myös useat asiantuntijat haastatteluissaan uutisartikkeleissa. Muun muassa aineistoartikkelissa 5 (2019) lastenpsykologi Karlsson tuo esille, miten vastasyntyneet janoavat vanhemman katsekontaktia, mutta sen estyessä seuraukset voivat olla äärimmäisiä.

Aivot kasvavat vuorovaikutuksen varassa. Jos nykyteknologia poistaa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusaikaa, olen valmis uskomaan, että se näkyy lasten säätelyongelmien lisääntymisenä (Aineistoartikkeli 5).

Aineistoartikkelissa 5 lapsi kuvataan haavoittuvana ja vanhemmasta riippuvaisena olentona, jonka psykologinen hyvinvointi on kiinni jatkuvasta sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Kun lapsi ei saa tarvittavaa vuorovaikutusta, hän kärsii passivoitumisesta, ahdistuksesta ja stressistä, Aineistoartikkeli 5 tuo esille, miten nykyteknologia toimii vanhemman ja lapsen välisenä esteenä, häiriten lapsen kehitykselle elintärkeää vuorovaikutusta vedoten kansainvälisiin tutkimustuloksiin. Vanhempien ja lasten välinen suhde määrittyy tekstissä vallan ja vastuun kautta. Vanhempien odotetaan olevan vuorovaikutuksessa lastensa kanssa ja säätelevän lapsen maailmaa. Vanhemman teknologian käyttöä käsitellään ikään kuin vastuun peittämisellä. Toimittaja korostaa hyvän vanhemman mielikuvaa, joka on tietoinen ja läsnä oleva lapselleen. Huomio tekstissä kiinnittyy siihen, että vanhemmat ovat osittain vastuussa lastensa kehitysongelmista, jos heidän digilaitteidensa käyttö häiritsee vuorovaikutusta.

Sosiaalinen muutos digiaikakaudella nähdään ongelmallisena erityisesti lasten kannalta, mikä luo voimakkaan kriittisen näkökulman teknologian vaikutuksesta vanhemmuuteen ja lapsen kehitykseen.

Varhaisen vuorovaikutuksen ja kielellisen kehittymisen tukena nähdään yhteiskunnallisen tekijän voima digitalisoituneiden vanhempien herättelijänä aineistoartikkelissa 8 Pohjanmaan hyvinvointialueen neuvolapalvelut. Tekstissä on käytetty ilmaisia asiakasperheistä puhuttaessa *ketään syylistämällä* sekä *osoittamalla*, mikä luo mielikuvan neutraalista sekä kollaboraatiota rakentavasta perhepalvelusta. Toisaalta haastattelussa todetaan lukemisen vaihtuneen älylaitteen käyttöön, jolloin syylistämisen voimakkaampi sävy vie uskottavuutta syylistämättömyyspuheesta

Kansainvälistä ja globaalia painoarvoa älylaitteiden käytön hallintaan vahvistetaan aineistoartikkelissa 10, jossa uutisoidaan WHO:n raportista 2-4vuotiaiden lasten tunnin päivittäiseen ruutuaikaan. Uutisartikkeli antaa käsityksen siitä, että ensimmäiset elinvuodet ovat ratkaisevan tärkeitä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja terveellisten elämäntapojen luomisessa.

5.2 Osaava digivanhempi

Tähän vastadiskurssiin on koostettu näkökulmia vastapainoksi hegemoniseen Digivanhemmat uhkana -diskurssille. Tähän diskurssiin esiin nostetut aineistoartikkelit puolustavat lasten ja vanhempien digilaitteikäyttäytymistä.

Aineistoartikkelissa 6 on puututtu yleiseen, sukupuolijaottuneeseen tapaan syylistää äitejä kännykkäkäyttäytymisestä. Toimittaja Anna Ronkainen (2018) oli rakentanut uutiselleen provosoivan, kenties aikanaan klikkauksia saavuttaneen otsikon *“Äitejä syylistänyt korppikampanja sai tutkijat liikkeelle – tulos oli selvä: Isät saavat näppäillä älypuhelintaan rauhassa, vain äidit tuomitaan julkisesti.”* Jo tällä otsikoinnilla vahvistetaan sukupuolten välistä kuilua eriarvoisen vanhemmuuden kokemuksissa. Haastatellut Turun yliopiston tutkijat Lehto ja Kaarakainen (2018, aineistoartikkeli 6) olivat tutkineet mediassa julkaistujen artikkelien asiantuntijahaastatteluita, joista kävi ilmi voimakas syylistäminen vanhempien kännykän käytöstä - usein miten äitien.

Tutkijoiden tekemien havaintojen mukaan useimmissa artikkeleissa on pyrkimys hallita äitien älylaitteiden käyttöä. Lehto listaa kolme esiin

nousevaa teemaa: älylaitteiden käytön riskit, kiintymyssuhteen häiriintyminen lapsen ja vanhemman välillä sekä älylaitteeseen liitetty riippuvuussuhde (Aineistoartikkeli 6).

Aineistoartikkeli 6 tuo esille äitiyden ja älypuhelimien käytön ympärille rakentuvan moraalisen keskustelun. Äitien älypuhelimien käyttöä arvostellaan erityisesti median ja yhteiskunnan toimesta, ja äidit esitetään usein vastuullisina lastensa kehityksestä. Tätä voidaan pitää osana laajempaa moraalista diskurssia äitiydestä, jossa äidin roolia hoivaajana korostetaan.

Kiintymyssuhteen muodostuminen näkyi hyvin vahvana ja se liitettiin äiteihin, jotka nähdään yhä ensisijaisena hoivaajana. Älypuhelimien katsotaan häiritsevän äidin ja lapsen välistä suhdetta, kuvailee Lehto (Aineistoartikkeli 6).

Älypuhelimien käyttö rinnastetaan aineistoartikkelissa 6 laiminlyöntiin, mikä viittaa siihen, että äidin on oltava aina emotionaalisesti ja fyysisesti läsnä lapsen elämässä. Turun yliopiston tutkijat Mari Lehto ja Suvi-Sadetta Kaarakainen huomauttavat aineistoartikkelissa 6, että älylaitteiden käyttöä koskeva keskustelu keskittyy nimenomaan äiteihin, vaikka molemmat vanhemmat käyttävät älylaitteita. Tämä sukupuolittunut keskustelu tuo esille odotuksia, että juuri äidit ovat ensisijaisesti vastuussa lapsen emotionaalisesta hyvinvoinnista. Isien älypuhelimien käyttöä ei kritisoida samalla tavalla, mikä heijastaa perinteisiä käsityksiä vanhemmuuden rooleista. Tämä viittaa siihen, että vanhemmuuden vastuu on historiallisesti ja kulttuurisesti kohdistunut enemmän äiteihin, kun taas isät ovat usein vapautettuja samankaltaisista odotuksista. Tämä sukupuolittunut vastuu näkyy erityisesti siinä, että äitien oletetaan olevan emotionaalisia ja jatkuvasti hoivaavia, mikä tekee heistä alttiimpia arvostelulle. Kontrollin ja valvonnan diskurssi asettaa vanhemmille erityisesti äideille, odotuksia ja normeja, joiden mukaan heidän tulisi toimia. Lehto esittää artikkelissa, että digitaalinen elämä on nykyään erottamaton osa arkea ja älypuhelimien käyttö ei välttämättä ole merkki riippuvuudesta. Tämä haastaa ajattelutavan, jossa nähdään digilaitteet automaattisesti negatiivisena ilmiönä. Lehto kehottaa käyttämään "*maalaisjärkeä*" älypuhelimien käytön arvioinnissa. Kehotus vihjaa

siihen, että älylaitteiden käyttöön liittyvä keskustelu voi olla liiallista ja irti arjen realiteeteista.

Yhteisen ja jaetun ruutuajan sekä älylaitteilla vietettävään aikaan ohjeistuspuheen omaisesti, tulevat esille aineistoartikkeleissa 16, 22 ja 17. Esimerkiksi aineistoartikkelissa 17 digilaitteet nähdään mahdollisuutena tietokirjailijoiden Utraisen ja Irisvikin näkökulmasta. Haastatellut näkevät lapsen digiympäristön myönteisenä arki-ilmiönä, minkä tulisi olla jokaisen perheen arkea ja kasvatusta.

Kirjaansa varten Utrainen ja Irisvik ovat haastatelleet lukuisia asiantuntijoita aina lastenpsykiatreista pelitutkijoihin. Kirjailijoiden mukaan keskustelua lasten mediankäytöstä hallitsee liikaa puhe siitä, mikä on sopiva minuuttimäärä ruutuajalle.

– Mielestäni ruutuajan voi heittää roskeen. Ei sillä ajalla ole mitään merkitystä. Tärkeintä on hyvät sisällöt ja miten lapsi laitetta käyttää, Irisvik linjaa (Aineistoartikkeli 17).

Vanhempia digimaailmaan rohkaisevaa kannustuspuhetta esiintyy, kenties paradigmaisessa loppukaneetissa, jossa haastateltu toteaa 2-vuotiaan kykenevän käyttää älylaitetta, joten miksi ei vanhempi osaisi. Tekstissä heijastuu julkaisuaikakaudelle myönteinen suhtautuminen digitaalisiin ympäristöihin ja digimyönteisyys.

5.3 Hoivan, vastuun ja vallan sekä asiantuntijuuden kamppailu

Tähän diskurssiin koottiin hoivan, vastuun, vallan sekä asiantuntijoiden näkemyksiä. Näissä diskursseissa yhdistyvät yksilön vastuut ja yhteiskunnalliset odotukset, mikä tekee niistä monitasoisia ja usein ristiriitaisia. Hoivan diskurssi korostaa vanhempien velvollisuutta tukea lapsensa hyvinvointia, kun taas vastuun diskurssi suuntaa huomion siihen, millaisia odotuksia ja paineita vanhemmille asetetaan. Valta kietoutuu näihin näkökulmiin erityisesti asiantuntijavallan kautta, jossa ammattilaisten näkemykset määrittävät, mitä pidetään oikeana ja hyväksyttävänä toimintana.

Artikkelissa 1 teksti on rakennettu asiantuntijan apulaisylilääkäri Marja Asikaisen, TAYSin foniatrian poliklinikalta, näkemyksiin nojaten. Tampereen yliopistollisessa sairaalassa toteutetun tutkimuksen tulokset ja asiantuntijan näkemykset esitetään totuuksina, mikä antaa vaikutelman lukijalle, että lapsen kehitykseen liittyvät ongelmat ovat mitattavissa ja määriteltävissä tietyistä tekijöistä kuten ruutuajasta johtuviksi. Artikkelissa 1 vanhempien ruutu-aikaa ja laitteiden vilkuilua pidetään haitallisena lapsen kehitykselle. Tämä korostaa vanhempien vastuuta luoda hyvät kehitysolosuhteet. Teksti antaa ymmärtää, että "*hyvä vanhemmuus*" tarkoittaa päivittäistä kirjojen lukemista ja vähäistä ruutu-aikaa. Samankaltaista diskurssia luodaan myös artikkelissa 2, jossa asiantuntijoiden lastenpsykiatrian erikoislääkäri ja perheterapeutti Laura Widenius sekä kirjastopedagogi Anna Jalo näkemykset tarjoavat ohjeita vanhemmille, miten he voivat tukea lastensa kehitystä. Samalla luodaan kuva ihanteellisesta vanhemmuudesta, jossa arjen ärsyketulva tasapainotetaan lapsen omilla leikeillä ja vanhemman läsnäololla. Vanhemmat saavat vastuun lapsen luovuuden ja tunne-elämän kehittämistä. Tämä korostaa vanhempien velvollisuutta tehdä oikeita valintoja, mutta asiantuntijavalta ohjaa, mitä näiden valintojen tulisi olla.

Aineistoartikkelissa 3 tuodaan esiin kuuden eri alan asiantuntijan näkemykset. Keskeiseksi teemaksi nousee digilaitteiden käytön rajoittaminen ja siihen liittyvä yhteiskunnallinen keskustelu. Yhteiskunnallinen keskustelu ikärajojen asettamisesta digilaitteille kytkeytyy kontrollin ja sääntelyn diskurssiin, jossa pyritään luomaan turvallisuutta sekä ennakoitavuutta lasten ja nuorten digitaaliseen elämään. Tämä diskurssi heijastaa laajempaa huolta digilaitteiden vaikutuksesta kehitykseen ja hyvinvointiin. Ylen haastattelemat henkilöt, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliiton mediakasvatuksen asiantuntija Rauna Rahja ja opetusneuvos Laura Francke toimivat sääntelyn puolestapuhujina. He korostavat vanhempien, koulujen ja yhteiskunnan vastuuta lasten suojelemisessa digitaalisilta riskeiltä. Ikärajojen asettaminen esitetään ratkaisuna monimutkaisiin ongelmiin kuten lasten unen, keskittymiskyvyn ja sosiaalisen kehityksen heikkenemiseen. Aineistoartikkelissa 3 korostuu, että digilaitteiden rajoittaminen esitetään usein yksinkertaistavana "*kyllä tai ei*"-kysymyksenä.

Artikkelissa 4 asiantuntijapuhetta pehmennetään ja käännetään "*maalaisjärjen*" kielelle. Piirto esittää kielen kehityksen tukemisen arkisena ja

luonnollisena toimintana, joka ei vaadi erityisiä ohjeita tai minuuttimääriä: *"Lapselle sanoitettiin ennen maailmaa aivan huomaamattaan."* Tämä lähestymistapa pyrkii tekemään asiantuntijatiedosta helposti lähestyttävää ja vähentämään vanhemmille kohdistuvaa painetta.

Aineistoartikkelissa 5 Lastenpsykiatri ja tutkija Karlssonin esittämät näkemykset maalaavat kuvan älypuhelimista lähes pakonomaisina huomion kaappaajina, jotka poikkeavat aiemmista häiriötekijöistä, kuten sanomalehdistä tai televisiosta.

Aineistoartikkelissa 7 mainitaan sosioekonomiset tekijät, kuten perheen tulotaso ja äidin masennus, jotka vaikuttavat sekä ruutuaikaan että lapsen kehitykseen. Tämä haastaa ajatuksen, että ruutuaika olisi ainoa ongelma. Kuitenkin nämä tekijät käsitellään lyhyesti artikkelissa, mikä pitää huomion pääasiassa ruutuajan haittavaikutuksissa.

Aineistoartikkeli 20 tuo esille yhteiskunnallista näkemystä somepalvelu Tik-tokin ikärajoittamisesta. Diskursseja rakennetaan somealustan toimitusjohtajan toimintaa puolusteleavasta puheesta, jossa viestitään isoista investoinneista ikärajojen asettamisen suhteen. DNA:n tuottaman asiakaskulutuskäytön perusteella 5–12-v lapsista käyttää palvelua useita kertoja viikossa. Vaikka ikärajojen rikkominen on ilmeistä niin tilanne kuvataan arkipäiväisenä. Tämä hämärtää käsitystä vastuusta ja siitä, että kuka vastaa ikärajojen valvonnasta.

Aineistoartikkelissa 21 on selkeä jako asiantuntijoiden kuten Leivosen ja perheiden välillä. Artikkelista 21 kumpuaa selvä valta-asetelma. Asiantuntijoita kuvataan tietäjinä, joilla on valta arvioida ja arvostella vanhempien toimintaa. Vanhemmat puolestaan esitetään joko tietämättöminä tai jopa välinpitämättöminä, sillä he saattavat ylpeillä lastensa englannin taidoilla, jotka nämä ovat oppineet digilaitteiden avulla. Tässä asetelmassa vanhemmat näyttävät passiivisena ryhmänä, joka tarvitsee asiantuntijoiden ohjausta. Lastenneurologian erikoislääkäri Leivonen käyttää sanoja, kuten *"murheellista"* ja *"mittava ja liiallinen ruutuaika"* luodakseen vakavan kuvan tilanteesta.

Perheet olisivat Leivosen mukaan tärkeää ohjata vahvistamaan omaa kotikieltään ja lastensa päiväkotikieltä, joka usein on suomi. Kolmas kieli englanti tulisi tällaisessa tilanteessa jättää pois (Artikkeli 21).

Artikkelissa 25 hoiva ja vastuu näyttäytyvät vanhempien, yhteiskunnan ja asiantuntijoiden välisenä kamppailuna. Vanhemmat kantavat vastuuta lasten hyvinvoinnista ja kehityksestä, mutta asiantuntijat (lääkäri ja puheterapeutit) määrittelevät aineistoartikkelissa 25, mikä lasten kehitykselle on parasta. Aineistoartikkelissa 25 vanhemmille asetetaan vastuu siitä, kuinka lapsia kasvatetaan ja millaista ympäristöä heille tarjotaan.

5.4 Digilaitteiden negatiiviset vaikutukset lapsen kielen kehittymiseen

Tutkimustehtävämme oli etsiä kielellisen kehittymisen pulmia yhteydessä digilaitteisiin. Tähän diskurssiin etsittiin näiden välisiä tekijöitä.

Mitä enemmän aikaa lapsi ja vanhemmat viettivät aikaa television ja muiden laitteiden parissa, sitä vähemmän lapsella oli käytösanaa runsas ruutu-aika voi haitata pienten lasten kielellistä kehitystä (Aineistoartikkeli 1),

Artikkelin 1 teksti rakentaa ruutuajan ja sähköisten medioiden ympärille kaksijakoisen diskurssin, jossa digilaitteiden mahdollisuudet ja riskit asetetaan rinnakkain. Artikkelin 1 pohjautuu Tampereen yliopistollisen sairaalan tutkimukseen ruutuajan vaikutuksesta pienten lasten kielen kehitykseen ja sairaalan tutkijan, apulaisylilääkäri Marja Asikainen TAYSin foniatrian poliklinikalta haastatteluun. Vaikka aineistoartikkelissa 1 tuodaan esiin, että huolellisesti valittu ja rajattu ruutu-aika voi olla lapselle kehittävää niin tämä näkökulma jää taustalle. Sen sijaan tekstin pääpaino on ruutuajan ja digilaitteiden käytön negatiivisissa vaikutuksissa lapsen kielelliseen kehitykseen. Aineistoartikkelissa 1 asetetaan etusijalle varoittava sävy, jossa digilaitteet liitetään kielellisiin ongelmiin, kuten sanavaraston köyhtymiseen ja viivästyneeseen puheen kehitykseen. Negatiivisiin seurauksiin viitataan toistuvasti ja niitä tuetaan tutkimustuloksilla kuten lapsen sanavaraston mittausten tuloksilla sekä vanhempien ruutu-aikatottumusten kuvauksilla. Artikkelissa 1 teknologian hyödyt, mielekkään sisällön käyttö tai tasapainoisen käytön positiiviset vaikutukset, mainitaan vain lyhyesti eikä niitä painoteta yhtä paljon artikkelissa.

Artikkeli 8 pohjautuu Pohjanmaan neuvoloiden työntekijöiden haastatteluihin. Lukeminen kuvataan keskeiseksi toiminnaksi lapsen kielellisen ja vuorovaikutuksellisen kehityksen tukemisessa. Se esitetään luonnollisena, arvokkaana ja kulttuurisesti merkityksellisenä toimintana. Lukeminen esitetään lähes itsestään selvänä ratkaisuna kielenkehityksen ongelmiin, mikä sivuuttaa muiden oppimismuotojen mahdollisuudet ja hyödyt. Vaikka artikkeli 8 ei suoraan vastusta ruutuaikaa, sen sävy viittaa siihen, että lukemisen väheneminen on osittain korvautunut ruutuaikaan liittyvillä toimilla, joita pidetään vähemmän kehitystä tukevana.

Lukeminen on aika lailla kadonnut. Lukemisen sijaan lapset on helpompi istuttaa katsomaan puhelinta, sanoo osastopäällikkö Katarina Palo

Pohjanmaan hyvinvointialueen pohjoisen alueen lastenneuvoloista (Aineistoartikkeli 8).

Maininta siitä, että lapset ovat helpompi "*istuttaa katsomaan puhelinta*", vihjaavat, että ruutuaika nähdään lukemisen vastakohtana, mikä ei tue vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta samalla tavalla.

Artikkelissa 21 Lastenneurologi Susanna Leivosen haastattelussa tuodaan esiin huoli pikkulasten kielen kehityksestä, erityisesti liittyen ilmiöön, jossa lasten kielitaito rakentuu ensisijaisesti verkosta opituille englanninkielisille fraaseille. Tämä nähdään osin liiallisen ruutuajan ja vuorovaikutuksen puutteen seurauksena, mikä voi vaikuttaa haitallisesti sekä kielen että laajemman kehityksen osa-alueisiin. Tekstissä korostuu perinteinen normatiivinen käsitys lapsen kielen kehityksestä. Kieltä tulisi oppia ensisijaisesti vuorovaikutuksessa perheen ja muiden ihmisten kanssa. Fraasimainen kielitaito ja digitaalinen englannin oppiminen nähdään uhkana tälle normille.

Vastaanotolle tulee jatkuvasti enemmän 3–5-vuotaita lapsia, joiden vahvin kieli on YouTubesta tai muualta verkosta opitut englanninkieliset hokemat ja fraasit, kertoo lastenneurologian erikoislääkäri Susanna Leivonen (Aineistoartikkeli 21).

Artikkelissa 24 asetetaan ruutuaika ja lapsen kielellinen kehitys vastakkain. Lähtökohtaisesti ruutuaika esitetään mahdollisena riskitekijänä, jolla on kielteisiä vaikutuksia, kun taas kasvokkainen vuorovaikutus näyttäytyy positiivisena. Artikkelin 24 tutkimustulokset luovat kuvan siitä, että erityisesti yksin ruudun

ääressä vietetty aika on yhteydessä heikompien kielellisten taitojen kanssa. Vanhemman ja lapsen yhteinen ruutu-aika voi olla hyödyllistä kielen kehitykselle, mikäli se sisältää vuorovaikutusta ja sanallistamista aineistoartikkelin 24 mukaan. Aineistoartikkelissa 24 asetetaan myös vahva vastuu vanhemmille ruutuajan hallinnasta ja lapsen kielellisen kehityksen tukemisesta. Vanhempien omalla ruutuajalla nähdään kielteinen vaikutus lapsen kehitykseen, mikä korostaa heidän toimintaansa kielen oppimisen edellytyksenä.

Aineistoartikkelissa 25 ruutu-aika esitetään pääosin negatiivisena ilmiönä, joka vaarantaa lapsen kielellisen ja sosiaalisen kehityksen. Vuorovaikutus nostetaan kielen oppimisen ja kehityksen keskeiseksi edellytykseksi. Englannin kielen oppiminen ruudun kautta kuvataan tekstissä pääosin kielteisenä ilmiönä, erityisesti fraasimaisen ja hokemamaisen käytön muodossa. Kotikieltä ja perinteistä monikielisyttä pidetään arvokkaina, koska ne liittyvät perheen kulttuuriin ja tunnesiteisiin. "YouTube-englanti" taas koetaan irrallisena ja vailla syvempää merkitystä, minkä vuoksi sitä arvostetaan vähemmän. Vaikka ruutu-aika kuvataan pääosin ongelmallisena niin artikkelissa 25 myönnetään myös sen mahdollisuuksia. Kotikielen tukeminen ruudun avulla nähdään hyödyllisenä, mutta tämä käyttö on rajattu tiukasti tietyille alueille.

YouTubesta taas opitaan englantia, jolla ei ole kommunikatiivista merkitystä. Ruudulta napataan helppoja, lyhyitä fraaseja ja hokemia, kuten numeroiden luettelua, värien nimeämistä tai huudahduksia (Aineistoartikkeli 25).

5.5 Tulevaisuuden digipäätökset

Useampi artikkeli kohdistui kouluikäisten lasten digilaitteiden käyttötottumuksiin sekä digitaaliseen oppimisympäristöön, mikä kohderyhmältään on tutkielmamme ulkopuolella. Tosin, tässä tulevaisuuden digipäätökset -diskurssissa on mahdollista nostaa tarkastelukulmaa varhaiskasvatusikäisestä koululaiseksi ja tarkastella, millaisia sekä miten digipäätöksiä uutisoidaan. Aineistoartikkelissa 19 toimittajat Sanaksenaho ja Nordberg (2024) tuovat esille, miten digidiskurssista ilmenee vaikutteita paluusta perinteisten oppimisvälineiden pariin. Tekstin kirjoitusvalinnat puhuvat yhteiskunnallisista päätöksistä lakimuutoksen osalta sekä taloudellisesta paradigmatuudesta digi-investoinneista oppikirjoihin. Teksti käsittelee

vertailevassa suhteessa Ruotsin kokemuksiin digitaalisesta oppimisympäristöstä.

Aineistoartikkelissa 20 toimittaja Mäntylä (2024) tuo esille yhteiskunnallista huolta lasten ja nuorten median käytöstä haastatteleamalla TikTokin johtajaa Catharine Setteriä. Artikkelit tuo esille yhteiskunnallista näkemystä TikTokin ikärajoittamisesta. Toimitusjohtaja puolustelee sosiaalisen median palvelun toimintaa, jossa viestitään isoista investoinneista ikärajojen asettamisen suhteen. Nykyinen 13-vuoden ikäraja ei kuitenkaan toteudu DNA:n tuottaman asiakaskulutuskäytön perusteella, sillä 5–12-vuotiaista lapsista käyttää palvelua useita kertoja viikossa.

Lähes kolmannes 5–12-vuotiaista suomalaislapsista käyttää TikTokia vähintään useita kertoja viikossa (Aineistoartikkeli 20).

Yhteiskunnallisen huolen puheeksi ottamista kuvaa myös kansanedustajien kansainvälinen huoli TikTokin turvallisuuslähtökohdista kohdistuen kiinalaiseen omistajuuteen oletukseen, jonka TikTokin johtaja kumoaa. Tämä diskurssi tuo esille yhteiskunnallisen voiman hyödyntämistä kansanedustajien vallan suhteesta lain asettamiseen.

6 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia merkityksiä uutisoinnilla tuotetaan lapsen kielen kehittymisen ja ruutuajan yhteydestä sekä miten sitä uutisoidaan. Lisäksi asetimme yhden tutkimuskysymyksen tarkastelemaan lasten median käytön seurauksia kielen kehittämisessä tulevaisuuden näkökulmasta. Tämä tutkimuskysymys jäi vaille aineistosta kumpuavaa, sillä tulevaisuuspuheeseen liittyivät yleisesti yhteiskunnalliset päätöksenteot digitalisaation kehittyessä.

Aineistoa skaalatessa huomio kiinnittyy digitalisaation muuttuvuuteen suhteessa sen aikajanaan. Aineiston vanhimmissa uutisartikkeleissa välittyy digimyönteinen ja mahdollisuuksia luova käsitys, ikään kuin hurmioituneisuus digilaitteiden hyödyistä. Puolestaan 2024 julkaistuissa artikkeleissa tuodaan esille yhteiskunnallista päätöksenteon valtaa lasten digilaitteiden rajoittamiseksi. Hurmioituneisuuden ja mahdollisuuksien sävy vaihtuu kollektiiviseen huoleen.

6.1 Tutkimuksen päätavoite ja päätulokset

Digivanhempi uhkana -diskurssin asetelmat olivat mielenkiintoisia, sillä valta-asema ja vallan rakentuminen, ovat diskurssianalyysin merkityksellisimpiä nostoja. Valtaa ja sen rakentumista tarkastellessa, huomataan tässä yhteydessä asiantuntijan näkemyksen paino suhteessa yksilöllisen vanhemman toimintaan. Vallan implisiittisiä tekijöitä piirtyy uutisartikkeleissa toimittajien sanavalintojen sekä asiantuntijoiden näkemysten taustalla (Feder, 2011).

Älylaitekulttuuri elää vahvana ja ympäröi arkeamme, kuten kohdassa 2.1.1. esitetään useiden kansainvälisten tutkimustulosten mukaisesti. Aineiston asiantuntijahaastatteluissa korostuivat lähestulkoon kaikissa vanhempien vastuu lapsen ruutuajan rajoittamisen sekä oman älylaitekäyttämisen kontrolloinnin diskurssit. Terveystieteiden tutkimuksen (2021) mukaan lähes kaikki 5-vuotiaat viettävät aikaa päivittäin jossain muodossa ruudun ääressä.

Vanhempien odotetaan tällöin rajoittavan pelattavien pelien, tv-ohjelmien sekä sovellusten sisältöjä ikärajasuositusten mukaan. Vanhempien oma älylaitekäyttämisen kuluttaminen ovat Birkenin ja kumppanien (2023) mukaan yhteydessä lapsen runsaampaan ruutuaikaan, mikä puolestaan heikentää vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen kehittymistä.

Varhaisen vuorovaikutuksen kehittymisen merkitystä lapsen kielellisen kehittymisen tukena tuotiin esille aineistossa aktiivisesti, etenkin huolipuheen muodossa. Aineistoartikkelissa 5 nousee diskurssi *“hyvästä vanhemmuudesta”*, koska toimittaja alleviivaa kasvavan ja kehittyvän lapsen tarpeita, joihin vanhempi toiminnoillaan vastaa. Varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä lapsen kasvun ja kehityksen taustalla ei tule väheksyä, sillä sen tuoma perusturvan pohja vahvistaa lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia (Laakso, 2003). Kohdassa 2.2.1 kuvaillaan osuvasti, miten vastavuoroiseen vuorovaikutukseen vaikuttaa negatiivisesti huomionsuuntaaminen toisaalle, tässä kontekstissa älylaitteeseen. Mantere ja Raudankoski (2019) nimittävät tilannetta medialaitteen tahmeudeksi. Tämä ilmiö kuvastui myös aineistosta esiin nostetuista esimerkeistä.

Osaava digivanhempi -diskurssin keskeinen sisältö perustuu digimyönteiseen sekä digimahdollisuuksien värittämään vanhemmuuteen. Yhtenäistä tämän diskurssin aikaikkunalle on julkaisuajankohdat, nimittäin valtaosa artikkeleista on julkaistu vuosina 2016–2019, yksi aineistoartikkeleista on julkaistu vuonna 2024. Yhteiskunnallisesti digimyönteisyys ja digitalisaatio muun muassa oppimisen järjestämisessä nähtiin innovatiivisena ja oppimisympäristöjä muokkaavana mahdollistajana, johon kunnat investoivat (Helsingin kaupungin opetuslautakunta, 2016).

Aineistoartikkelissa 6 korostui vallan implisiittisten tekijöiden sukupuolijaottelun diskurssi vanhempien älylaitekäyttämässä. Aineistoartikkeli 6 sisältö puhutteli pohtimaan, miksi yhteiskunnassamme edelleen sukupuolinormitetaan vanhempia sekä miksi olemme valveutuneita tarkkailemaan kanssakulkijoiden toimintaa sosiaalisen median sivustoille. Sosiaalisen median ympäristöissä toiminnan tarkkailu ja arviointi rakentavat uudenlaista kontrollia, jossa vanhempien käyttäytymistä peilataan sukupuolittuneisiin odotuksiin. Äitien toimintaa arvioidaan usein hoivakeskeisyyden ja perinteisen äitiroolin kautta. THL (2023) tuo tasa-arvoisuuden näkökulmasta suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavan

sukupuolinormittunut käsitys tietyistä tehtävien soveltuvuuksista sukupuolen mukaan. Yhteiskunnallisia muutoksia on toteutettu aineistoartikkelin julkaisuvuoden jälkeen, kuten Sosiaali- ja terveysministeriön (2022) perhevapaa uudistuksen myötä.

Aineistoartikkeleiden pohjalta huomasimme, miten olennaista on se, miten lapsia kasvatetaan digitalisaation keskellä. Huttunen ja kumppanit (2022) muistuttavat, miten lapselle tulee olla opastaja digiajassa sekä digilaitteiden parissa, ohjaten huomio opettavaiseen, muun muassa kieltä kehittävään digitaaliseen toimintaan. Yhteisesti jaettu aika älylaitteella, vahvistaa lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta.

Tutkimuksessa hoivan diskurssi rakentui pitkälti normatiivisille odotuksille, jotka määrittelevät, millainen vanhemmuus on "oikeanlaista". Tämä näkyi erityisesti aineiston artikkeleissa, joissa korostetaan vanhempien roolia lasten kehityksen ensisijaisina tukijoina. Vaikka hoivan merkitys on kiistaton, tämän diskurssin ongelmallisuus ilmenee silloin, kun hoiva määritellään tiukasti ulkopuolisten normien kuten asiantuntijoiden suositusten kautta. Päivittäisen lukemisen, ruutuajan rajoittamisen ja vuorovaikutuksen korostaminen voi asettaa erityisesti matalammassa sosioekonomisessa asemassa olevat perheet epätasa-arvoiseen asemaan. Heillä voi olla vähemmän resursseja ja aikaa täyttää näitä ihanteita. Vastuun diskurssi lisää painetta vanhemmille, kun heidät asetetaan yksin vastuuseen lastensa hyvinvoinnista. Myös jos heidän tekemisiään arvioidaan huomioimatta esimerkiksi kiireistä arkea tai taloudellisia vaikeuksia niin vastuu voi alkaa tuntua taakalta. Näin hoivan ja vastuun odotukset eivät ainoastaan ohjaa vanhempia, vaan voivat myös lisätä eriarvoisuutta yhteiskunnassa. Tutkimuksessa tuli ilmi, että sosioekonomiset ja kulttuuriset tekijät vaikuttavat vahvasti ruutu-aikaan, mutta niitä ei aina huomioida tarpeeksi. Mustosen ja kumppanien (2022) sekä Byeonin & Hongin (2015) tutkimukset osoittavat, että matala koulutustaso ja pienet tulot voivat johtaa pidempään ruutu-aikaan sekä heikompaan kielen kehitykseen lapsilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ruutu-aika olisi aina haitallista. Jos vanhempi tekee pitkiä työpäiviä niin digilaitteet voivat helpottaa arkea. Tämä osoittaa, että ruutu-aikaan liittyvät valinnat johtuvat usein perheiden elämäntilanteista. Vanhempi joutuu tasapainottelemaan yksilöllisten valintojen ja yhteiskunnallisten normien välillä. Asiantuntijavalta määrittää vahvasti ruutuajan ja digilaitteiden käytön rajoja,

mutta tutkimustulokset korostavat myös sosioekonomisten ja kulttuuristen tekijöiden merkitystä. Vanhemman vastuu tulisi jakaa tasapuolisemmin yhteiskunnan ja asiantuntijoiden kesken.

Erilaisten valta-asemien rakentuminen ja kehittyminen muodostuivat uutisartikkeleissa esimerkiksi toimittajien tekemien haastatteluvalintojen kautta. Tällöin asiantuntijuuden tietoisuuden valta korostui suhteessa lasta kasvattavaan vanhempaan, jonka arjen asiantuntijuus lapsensa kanssa näkyi ohjaustarpeena tietoisuuden asiantuntijalta. Tutkimustulosten valossa on merkillepantavaa, että varhaiskasvatuksen asiantuntijoita ei käytetty asiantuntijoina uutisartikkelissa, vaikka heidän tietonsa ja näkemyksensä voisivat olla tärkeitä sekä hyödyllisiä osana keskustelua. Varhaiskasvatuksensuunnitelman perusteet (2022) velvoittaa kaikkia varhaiskasvatuksen työntekijöitä kehittämään lasten digitaitoja sekä tukemaan heidän taitojaan kohdata digiympäristöjä. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen asiantuntijat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa lapsiperheiden kanssa ja ovat siksi erittäin tietoisia perheiden arjen haasteista sekä tarpeista. Tämä läheinen yhteys lapsiin ja perheisiin antaa heille käytännönläheistä ja ainutlaatuista asiantuntijuutta, jota muilla ammattilaisilla ei välttämättä ole. Asiantuntijavalinnat uutisartikkeleissa painottuivat lääkäreiden, puheterapeuttien, psykologien ja terveydenhoitajien asiantuntijuuteen.

Kielen kehittyminen on monimutkainen ja monitahoinen prosessi, jossa yhdistyvät biologiset, sosiaaliset ja ympäristölliset tekijät. Buckleyn (2003) teoria kuvaa kieltä symbolisena järjestelmänä, joka ei pelkästään perustu sääntöihin, vaan myös merkitysten välittämiseen vuorovaikutuksen kautta. Kielen moninaisuus ja joustavuus korostuvat sen kyvyssä yhdistää erilaisia merkkejä ilmaisemaan rajattomia merkityksiä. Tämän järjestelmän oppiminen alkaa jo sikiöaikana, kuten Haapala ja kumppanit (2020) osoittavat, ja jatkuu intensiivisesti ensimmäisten elinvuosien aikana, jolloin lapsen ympäristön tarjoamat virikkeet ja vuorovaikutus ovat keskeisiä kielen oppimiselle. Tutkimustuloksistamme voidaan huomata, että ruutuajan vaikutuksia arvioidaan usein kahdesta näkökulmasta: haitallisten ja hyödyllisten seurausten kautta. Artikkelit 1 ja 24 korostavat, että runsas ja yksipuolinen ruutu-aika voi heikentää lapsen kielellistä kehitystä ja erityisesti vähentää aikaa kasvokkaiselle vuorovaikutukselle. Tällainen vuorovaikutus on kuitenkin Buckleyn (2003) mukaan olennaista kielen ymmärtämisessä ja käyttämisessä viestinnän

välineenä. Kolkerin ja kumppanit (2017) tuovat esiin, että lapsen sanavarasto kehittyy vaiheittain ja erityisesti varhainen vuorovaikutus aikuisten kanssa tukee tätä kehitystä. Toisaalta yksin digilaitteiden parissa vietetty aika voi vähentää lapsen kielen käyttöä ja siten haitata sanaston ja kieliopillisten rakenteiden oppimista. Aineistoartikkeli 21 tuo esille huolen siitä, että osa lapsista oppii kieltä ensisijaisesti digitaalisten sisältöjen kuten englanninkielisten fraasien kautta, mikä voi olla haitallista syvemmän kielellisen ymmärryksen kehittymiselle. Tutkimustulokset osoittavat, että digitaaliset laitteet voivat myös tarjota positiivisia mahdollisuuksia, jos niiden käyttö on suunnitelmallista ja vuorovaikutteista.

Artikkelit 24 ja 25 korostavat vanhemman ja lapsen yhteistä ruutuaikaa, joka voi sisältää sanallistamista ja kielellisesti kehittävää vuorovaikutusta. Haapala ja kumppanit (2020) painottavat ympäristön merkitystä varhaisessa kielenkehityksessä. Lapsen kuulemat sanat, keskustelut ja vanhempien osoittama huomio ovat ratkaisevia kielen oppimisessa. Tämä viittaa siihen, että digitaalisten laitteiden käyttöä tulisi täydentää aktiivisella vuorovaikutuksella, kuten lukemisella, joka artikkelin 8 mukaan tarjoaa vahvan pohjan kielen ja vuorovaikutustaitojen kehitykselle. Lukemisen korvaaminen digitaalisella viihteellä nähdään uhkana artikkelissa 8, koska se voi vähentää lapsen osallistumista kielen aktiiviseen käyttöön ja monipuolistumiseen. Tutkimustulokset osoittivat, että digilaitteiden vaikutuksia arvioidaan usein perinteisten normien kautta, joissa kielen kehityksen odotetaan tapahtuvan ensisijaisesti vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Artikkelissa 21 korostetaan perheen ja yhteisön roolia kielen oppimisessa ja digitaalinen oppiminen nähdään usein normatiivisen kehityksen vastakohtana. Tämä asenne näkyy myös artikkelissa 25, jossa verkosta opitut englanninkieliset fraasit esitetään irrallisina ja vailla syvempää kielellistä merkitystä. Samalla kuitenkin artikkelissa 25 tunnustetaan, että digilaitteet voivat tukea oppimista esimerkiksi monikielisyyden edistämiseksi. Tällöin on tärkeää, että ruutuaika sisältää kielellisesti mielekkäitä ja vuorovaikutteisia toimintoja, jotka tukevat lapsen kielen ja kulttuurin kehitystä. Huttusen ja kumppanien (2020) mukaan digitaaliset sisällöt voivat olla hyödyllisiä välineitä lasten kielen kehityksen tukemisessa, kun niitä käytetään harkitusti ja aikuisen ohjaamana. Pelit, videot ja sähköiset kirjat tarjoavat mahdollisuuksia toistoon ja uuden sanaston oppimiseen, mutta pelkkä altistuminen digisisällöille ei riitä. Aikuisen aktiivinen rooli sillanrakentajana lapsen ja digitaalisen sisällön

välillä on välttämätön, jotta lapsi voi hyödyntää sisältöjen opetukselliset elementit.

Tulevaisuuspuhe digitalisaatiossa koostui huolen näkökulmasta. Huolta herättävät muun muassa digitaaliset oppikirjat sekä sosiaalisen median käytön ikärajoitukset. Berisha ja kumppanit (2023) ovat laatineet varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön digitalisaation viitekehystyön keskeisiä tekijöitä, joiden tavoitteena puolestaan on tukea esimerkiksi digiyhdenvertaisuuden toteutumista opetustyössä.

6.2 Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa voimme todeta kirjoitusprosessin olleen moninainen kokonaisuus erilaisine työvaiheineen. Kriittisen diskurssianalyysin valinta tutkimusmenetelmäksi osoittautui laajaksi oppimisen kokemukseksi, sillä aineistoon tutustuminen, ymmärtäminen sekä analysointi olivat luonteeltaan ja lähestymistavaltaan entuudestaan poikkeavia. Juhila (2016) analysoi tutkijan positioita tutkimusprosessissa, jolloin tutkijan rooli on vahvasti vuorovaikutteinen aineistonsa kanssa. Tähän näkökulmaan samaistuminen onnistuu luontevasti, koska analyysiprosessin aikana läsnäolon tunne ja tietoisuus omasta kirjoitustyöstä, vahvistivat ymmärrystä kriittisen diskurssianalyysin tuottajana. Erityisesti Juhilan (2016) esittelemät keskustelijan positio diskurssianalyysissä, istuvat tutkimusanalyysimme toimintatapaan, sillä keskustelijan positio mahdollistaa kriittisen tutkailevan sävyn sekä lingvististen aineistojen kriittisen analysoinnin. Teoreettinen viitekehys toimi tutkimustyömme suuntaviivana, vaikka kriittinen diskurssianalyysi mahdollisti tulkinnallisuuden.

Tutkielman luotettavuuden arviointi perustuu myös rehelliseen reflektioon tutkielmassa tehdyissä valinnoista. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) muistuttavat, miten tutkimustulosten kontekstuaalisuus on yhteydessä tutkijoiden tekemiin valintoihin, aikakauteen sekä paikkaan, jolloin on hyväksyttävä fakta tutkimustulosten yhteydestä tutkijasidonnaisuuteen. Tämä tutkielma on tuotettu parhaalla mahdollisella tämänhetkisen osaamisen tasolla. Luotettavuutta mitattaessa sekä arvioitaessa tulee myös huomioida teoreettisen viitekehysten monipuolisuus sekä laajuus muun muassa kansainvälisten tutkimusnäytön

hyödyntämisessä tutkimustulosten tarkastelussa. Luotettavuuden pohdintaan on oleellista nostaa tarkasteltavaksi aineiston keräämisen liittyvät seikat, joihin lukeutuvat käytettyjen hakusanojen sekä algoritmien tarjoamat tulokset. Näitä kerättiin aluksi 25 uutisartikkelia, joista lopulliseen käyttöön päätyi soveltavin osin 17 uutisartikkelia. Oleellista oli aineiston aktiivinen lukeminen eri näkökulmilla, kysyen ja tarkentaen tutkimuskysymysten näkökulmia.

Tutkimustyömme pohjautuu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) määrittelemiini hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteisiin, jotka sisältävät luotettavuuden, rehellisyyden, kunnioituksen ja vastuullisuuden. Aineistomme koostuu julkisista uutisartikkeleista, jolloin anonyymiteetin suojeluun ei ollut erityistä tarvetta. Arvostus aineistoon sekä aineistossa esiintyvien henkilöiden osalta, toimimme kunnioittavasti, tulkiten, nostaen ja esittäen tutkimuskysymysten mukaisia diskursseja kriittisen diskurssianalyysin keinoin aineistosta. Arvostus kirjoittaessa pysyi tärkeänä arvona analysoidessamme tuloksia.

Tutkimusprosessin työnjaossa hyödynsimme toinen toistemme vahvuuksia. Eevastiina, kieli- ja kulttuuriopettajan työkokemuksellaan, vastasi teoreettisen viitekehyksen kielellisen kehityksen sekä mediaan liittyvästä kirjoittamisesta. Eevastiina myös tulkitsi ja analysoi Hoivan, vastuun ja vallan sekä asiantuntijuuden kamppailu –diskurssia sekä Digilaitteiden negatiiviset vaikutukset lapsen kielen kehittymiseen –diskurssin. Heidn vastuulla puolestaan oli teoreettisen viitekehyksen yhteiskuntaan ja tulevaisuuteen liittyvät tekstit, sekä varhaiskasvatusta koskevat nostot. Lisäksi Heidi otti vastuulleen menetelmäosion kirjoittamisen ja loppujen diskurssien analysoinnin. Yhdessä työstimme johdannon, aineiston värikoodaukset sekä taulukoinnit ja loppupohdinnan.

6.3 Tutkielman merkitys varhaiskasvatuksen opettajan työn kannalta ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimus ruutuajasta on usein keskittynyt pelkästään sen kokonaismäärän mittaamiseen, mikä on tärkeä, mutta rajoittunut näkökulma. Useimmissa tutkimuksissa ei ole tarkasteltu syvällisemmin, millaista sisältöä lapset katsovat tai millaisessa kontekstissa katselu tapahtuu, onko kyseessä esimerkiksi

yhteiskatselu perheenjäsenten kanssa vai onko lapsi yksin digitaalisten laitteiden kanssa ilman vanhempaa. Tällaiset seikat voivat kuitenkin vaikuttaa merkittävästi ruutuajan vaikutuksiin lapsen kehitykseen. Byrne ja kumppanit (2021) tuovat esille tarpeen laajentaa mittausta käsittämään ruutuajan "laatua". American Academy of Pediatrics (Byrne ym. 2021) on korostanut aikuisen läsnäolon tärkeyttä lapsen mediankäytön aikana, sillä vanhemman aktiivinen mukanaolo voi auttaa lasta käsittelemään ja ymmärtämään sisältöä paremmin. Tästä huolimatta monet tutkimukset eivät ole huomioineet tätä näkökulmaa, mikä on jättänyt keskeisen osa-alueen mediankäytön tutkimuksessa vähemmälle huomiolle. Jiménez-Morales ja kumppanit (2020) tuovat esiin, kuinka vanhempien koulutustaso saattaa vaikuttaa ja siihen liittyvät arvot voivat vaikuttaa merkittävästi siihen, miten he suhtautuvat lapsensa mediankäyttöön ja asettavat odotuksia lapsen toiminnalle. Tutkimukset ovat keskittyneet enemmän määrälliseen kuin laadulliseen tutkimukseen. Laadullisessa lähestymistavassa voitaisiin huomioida ruutuajan vaikutuksiin liittyvät tekijät kuten fyysinen ympäristö, sosiaalinen, kulttuurinen, teknologinen ja individuaalinen konteksti.

Olisi mielenkiintoista tutkia myös tutkimukseen valittujen uutisartikkelien lukijoiden kommentteja. Mitkä diskurssit sieltä nousevat ja miten ne eroavat tai samaistuvat uutisartikkeleihin valittujen asiantuntijoiden mietteistä. Tutkimusta voisi myös laajentaa siten, että tutkisi tämän tutkimuksen tuloksia toisen maan uutisartikkeleihin aiheesta. Nouseeko samat diskurssit vai muuttuvatko ne?

Tutkimuksemme on hyödyllinen varhaiskasvatuksen opettajalle, koska digikasvatus on osa opettajan ammatillisuutta ja vastuuta lapsen kehitystä kohtaan. Digitalisaation kehityksestä Opetushallitus on tuottanut viitekehyksellisen ohjenuoran varhaiskasvatukseen (Berisha ym., 2023). Tutkimuksemme lisää tietoutta digilaitteiden hyödyistä ja haitoista. Digilaitteet tarjoavat varhaiskasvatuksessa monia mahdollisuuksia tukea lapsen kehitystä eri osa-alueilla: kielellisessä, kognitiivisessa, motorisessa ja sosiaalisessa kehityksessä. Niiden käyttö on kuitenkin opettavien taitojen ja tavoitteiden pohjalta valittava sekä laitteiden käyttöä on ohjattava. Opettajan rooli on keskeinen, sillä hän voi varmistaa, että digilaitteet tuottavat lapselle hyötyä ja tukevat hänen kokonaisvaltaista kehitystään. Varhaiskasvatuksenopettaja voi myös edistää vanhempien tietoisuutta digilaitteiden vaikutuksista lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen ja opastaa tarvittaessa vanhempia.

Varhaiskasvatuksen rooli on merkittävä lapsen oppiessa taitoja, joita tarvitaan läpi elämän.

TUTKIMUSAINEISTO

10. Haukka, I. (25.4.2019). *WHO: Pienet lapset pois ruudun äärestä ja leikkimään*. Yle uutiset. <https://yle.fi/a/3-10753977>
18. Jaskari, K. (31.1.2023). *Konkariopettaja lataa pöytään syitä oppimistulosten heikentymiseen: "Digitalisaatio on johtanut siihen, että lopetetaan ajatteluinen*. Yle uutiset. | <https://yle.fi/a/74-20015100>
22. Kantola, A. (5.10.2024). *Asiantuntijat lopettaisivat ruutuajasta puhumisen. Helsingin sanomat*. <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010736625.html>
16. Kallunki, E. (30.11.2016). *Aikuinen, osallistu pikkulapsen ruutu-aikaan*. Yle uutiset. <https://yle.fi/a/3-9325819>
1. Koskinen, A.L. (22.9.2021). *Runsas ruutu-aika voi hidastaa pienten lasten puhumaan oppimista ja vähentää sanavarastoa*. Yle uutiset. <https://yle.fi/a/3-12109961>
4. Latva-Teikari, K. (5.4.2018). *Lapsen kielen kehitystä ei voi tuhota tuijottamalla liikaa puhelinta – hidastaa sitä kyllä voi, joten parasta on, että puhut lapsellesi*. Yle uutiset. <https://yle.fi/a/3-10144729>
3. Marttinen, V. (13.6.2024). *Lapset eivät tarvitse älylaitetta sanoo somettaja*. Yle uutiset. <https://yle.fi/a/74-20093600>
20. Mäntylä, J-M. (10.9.2024). *TikTok lupaa suojella lapsia, mutta iän selvittäminen on vaikeampaa kuin "ihmisen lähettäminen kuuhun*. Yle uutiset. <https://yle.fi/a/74-20110300>
5. Mäntymaa, E. (8.7.2019). *Tuhoaako älypuhelin keskittymiskyvyn, mielenrauhan ja lapsen aivot? "On meneillään ihmiskoe"*. Yle uutiset. <https://yle.fi/a/3-10862591>
23. Puttonen, M. (5.5.2017). *Tutkimus: Lapsen puheen kehitys hidastuu merkittävästi jokaista älylaitteella käytettyä puolta tuntia kohden*. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/tiede/art-2000005198714.html>
24. Puttonen, M. (14.6.2023). *Miten runsas ruutu-aika vaikuttaa lapsen kieleen?* Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/tiede/art-2000009303382.html>

6. Ronkainen, A. (30.10.2018). *Äitejä syyllistänyt korppikampanja sai tutkijat liikkeelle – tulos oli selvä: ”Isät saavat näppäillä älypuhelintaan rauhasa, vain äidit tuomitaan julkisesti”* Yle uutiset. <https://yle.fi/a/3-10477432>
19. Sanaksenaho, J. & Nordberg, I. (16.5.2024). *Ruotsin koululaisilla on suuria ongelmia lukemisen kanssa – ratkaisuna on palata digistä kirjoihin.* Yle uutiset. <https://yle.fi/a/74-20088389>
8. Siirilä, M. & Björkqvist, I-M. (30.9.2023). *Pohjalaislapset pian saada neuvolasta mukaansa lukureseptin – yhdessä lukemisen vähentyminen näkyy lasten kielenkehityksessä.* Yle uutiset. <https://yle.fi/a/74-20052096>
21. Sinkko-Westerholm, P. (26.8.2024). *YouTube-englantia höpöttävät pikkulapset hämmentävät Helsingin lastenlääkäriä: ”Murheellista”.* Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000010593552.html>
25. Sinkko-Westerholm, P. (27.8.2024). *Helsingin puheterapeutti: Älylaitteen antaminen vauvalle voi aiheuttaa vakavia seurauksia.* Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000010641570.html>
17. Vatanen, P. (25.4.2017). *Ruutuajan voi heittää roskeen” – Tietokirjailijoilta vinkkejä diginatiivien lasten kasvatukseen.* Yle uutiset. <https://yle.fi/a/3-9578012>
2. Virtanen, S. (10.8.2024). *Tylyys on lasten kehitykselle olennaista, muistuttaa erikoislääkäri.* Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000010609620.html>
7. *Liiallinen ruutuaika saattaa hidastaa kaksivuotiaan kehitystä.* (26.2.2019). Yle uutiset. <https://yle.fi/a/3-10662854>

LÄHTEET

Berisha, A-K., Francke, L., Hakalisto, L., Helminen, J., Huttunen, T., Kotomäki, K., Leppänen, P., Orenius, R., Pöyry-Lassila, P. & Saari, H. (2023). Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen digitalisaation tavoitetila. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus.

Birken, C., Chrach, A., Cost, T., Maguire, J., Szatmari, P., Tsujimoto, K., Unternaehrer, E. & Wanderloo, L. (2023). Patterns of parent screen use, child screen time, and child socio-emotional problems at 5 years. *Journal of Neuroendocrinology* s.7-9.
<https://web-p-ebSCOhosthttps://web-p-ebSCOhost-com.libproxy.tuni.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=db40678c-aea9-434b-bdfa-43541ef899f3@rediscom.libproxy.tuni.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=db40678c-aea9-434b-bdfa-43541ef899f3%40redis>

Buckley, M. (2003). Children's Communication Skills: From Birth to Five Years. *Taylor & Francis Group*. <https://doi.org/10.4324/9780203865750>

Byeon, H. & Hong, S. (2015). Relationship between television viewing and language delay in toddlers: Evidence from Korea national cross-sectional survey. *Plos One*. 18.3.2015
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0120663>

Byrne, R., Terranova, C., Trost, S. (2021). Measurement of screen time among young children aged 0–6 years: A systematic review. *Obesity reviews* 22/8. <https://onlinelibrary-wileyhttps://onlinelibrary-wiley-com.libproxy.tuni.fi/doi/full/10.1111/obr.13260com.libproxy.tuni.fi/doi/full/10.1111/obr.13260>

- Elisa Oyj (2023). Tutkimus: Suurin osa suomalaisista lapsiperheistä asettaa rajat lasten tv:n katselulle. *Epressi*.
<https://www.epressi.com/tiedotteet/telekommunikaatio/tutkimus-suurinosa-suomalaisista-lapsiperheista-asettaa-rajat-lasten-tvn-katselulle.html>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). Diskursiiviset analyysitavat. Teoksessa Eskola, J. & Suoranta, J. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Fairclough, N. (1997). *Miten media puhuu?* (V. Blom & K. Hazard, käänt.). (Alkuperäinen teos julkaistu 1995). Vastapaino.
- Feder, E.K. (2011). Power/knowledge. Teoksessa Taylor, D. *Michael Foucault: Key concepts*. Routledge.
- Haapala, S., Niemitalo-Haapola, E. & Ukkola, S. (2020). *Lapsen kielenkehitys*. PS-kustannus.
- Helsingin kaupungin opetuslautakunta. (2016). *Helsingin kaupungin opetuksen digitalisaatio-ohjelma vuosille 2016–2019*.
<https://dev.hel.fi/paatokset/asia/hel-2016-003192/olk-2016-4/>
- Huttunen, K., Koivula, M. & Sergejeff, V. (2020). Lapsi digitaalisessa maailmassa. Teoksessa Haapala, S., Niemitalo-Haapola, E. & Ukkola, S. (2020). *Lapsen kielenkehitys*. PS-kustannus.
- Irisvik, S. & Utriainen, J. (2017). Laite ei ole lastenvahti. Teoksessa Irisvik, S. & Utriainen, J. (2017) *Kuinka kasvattaa diginatiivi?* S&S.
- Jiménez-Morales, M., Montana, M. & Medina-Bravo, P. (2020). Childhood use of mobile devices: Influence of mothers' socio-educational level. *Comunicar 27/64. Media Education Research Journal* s.19-26.
<https://eric.ed.gov/?q=immigrations+and+children+using+smart+devices&pr=on&ft=on&id=EJ1257031>
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino
- Koivula, M. & Laakso, M-L. (2022). Lapsen varhainen kehitys, kommunikaation ja leikin ja vuorovaikutussuhteiden näkökulmista. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (2022). *Valloittava varhaiskasvatus*. Vastapaino.
- Kolker, C & Macroy-Higgins, M. (2017). Language is the key to communication. Teoksessa Kolker, C & Macroy-Higgins, M. *Time to talk: What you need to*

know about your child's speech and language development. AMACOM, New York.

Koltay, A. (2015). The concept of media freedom today: new media, new editors and the traditional approach of the law. *The journal of media law, 2015, Vol.7. (1), s.16.*

Laakso, M-L. (2003). Esikielellinen vuorovaikutus ja viestintä. Teoksessa Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa.* Ps-kustannus

Lastikka, A-L. (2019). *Culturally and linguistically diverse children's and families' experiences of participation and inclusion in Finnish early childhood education and care.* Lisensiaattityö. Yliopistopaino, Unigrafia.

<https://helda.helsinki.fi/items/96d4c189-fb7b-487e-a7b0-9b5d4d290cf8>

Lindberg, P. Kieli ja visuaalinen ympäristö. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (2011). *Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa.* Unigrafia oy-Yliopistopaino.

Lynch, R.A. (2011). Foucault's theory of power. Teoksessa Taylor, D. *Michael Foucault: Key concepts.* Routledge.

Mannerheimin lastensuojeluliitto (2024). *Lasten omat laitteet ja ruutuaika.*

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointiahttps://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digiajassa/lasten-omat-laitteet-ja-ruutuaika/digiajassa/lasten-omat-laitteet-ja-ruutuaika/>

Mantere, E. & Raudaskoski, S. (2015). Tahmea medialaite. Teoksessa Lahikainen, A., Mälkiä, T.& Repo, K. (2015). *Media lapsiperheessä.* Vastapaino.

Mantila, H (1996). Mitä viestivät media, viestin ja tiedotusväline? *Kielikello* 2(4) <https://kielikello.fi/numero/1996/page/7/>

Merinen, V. (25.9.2024). Eduskunnan täysistunnon puheenvuoro PTK 91/2024 vp. *Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025.* Eduskunta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Puheenvuoro/2024/Sivut/PUH_91+2024+2+233.aspx

Merdin, E. & Sahin, V. (2023). Young Children's Electronic Media Use and Parental Rules and Regulations. *Journal of Learning and Teaching in*

Digital Age, 2023, 8(2), s.187-196.

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1395416.pdf>

- Monteiro, R., Fernandes, S. & Rocha, N. (2022). What Do Preschool Teachers and Parents Think about the Influence of Screen-Time Exposure on Children's Development? Challenges and Opportunities. *Education Sciences*, 2022, 12, 52. <https://doi.org/10.3390/educsci12010052>
- Mustonen R, Torppa R. & Stolt S. (2022) Screen Time of Preschool-Aged Children and Their Mothers, and Children's Language Development. *Children*. 9(10) 1577. <https://doi.org/10.3390/children9101577>
- Mutta, M., Lintunen, P., Ivaska, I. & Peltonen, P. (2014). Tulevaisuuden kielenkäyttäjät: monikielinen diginatiivi(ko?). Teoksessa Mutta, M., Lintunen, P., Ivaska, I. & Peltonen, P. (toim.) *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät. Language users of tomorrow*. Jyväskylän yliopistopaino.
- Määttä, S., Kaukonen, R., Vepsäläinen, H., Lehto, E., Ylönen, A., Ray, C., Erkkola, M. & Roos, E. (2017). The Mediating Role of the Home Environment in Relation to Parental Educational Level and Preschool Children's Screen Time: A Cross-Sectional Study. *BMC Public Health* 17, 688 (2017). <https://doi.org/10.1186/s12889-017-4694-9>
- Nätti, J. & Repo, K. (2015). Lasten ja nuorten median käytön aikatrendit. Teoksessa Lahikainen, A., Mälkiä, T. & Repo, K. (2015). *Media lapsiperheessä*. Vastapaino. S.81.
- Närvi, J. (2014). *Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus. Sukupuolistuneet työurat, perheellistyminen ja vanhempien hoivaratkaisu*. [Väitöskirja, Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9373-7>
- Opetushallitus. (2024). *Medianmaailma: Mediaympäristöni*. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/medianmaailma/mediaymparistoni>
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2009). Diskurssitutkimuksen teoriaa ja menetelmiä: diskurssiprosessi. Teoksessa Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.

- Ridell, S. (1989). Miten uutinen "puhuttelee"? *Media ja viestintä*, 12(3), 1.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV - *Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali>
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. (2018). Muita aineistonkeruumenetelmiä. Teoksessa Sarajärvi, A. & Tuomi, J. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. (2018). Johdanto. Teoksessa Sarajärvi, A. & Tuomi, J. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Suoninen, E. (2016). Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi. Teoriat, pääkäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.
- Suomen terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2021). *Tutkimus: Lapsen ruutuaika lisää keskittymisvaikeuksien ja ylivilkkauksen riskiä 5-vuotiailla* <https://thl.fi/-/tutkimus-lapsen-ruutuaika-lisaa-keskittymisvaikeuksien-ja-ylivilkkauksen-riskia-5-vuotiailla>
- Suomen terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2023). *Tasa-arvosanasto*. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2022). *Perhevapaaudistus astuu voimaan elokuussa 2022*. <https://stm.fi/-/perhevapaaudistus-astuu-voimaan-elokuussa-2022>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Vilkka, H. (2021). Menetelmän erityispiirteet. Teoksessa Vilkka, H. *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus.
- Vuori, J. (2019). Äitiys sukupuolikysymyksenä. Teoksessa Juvonen, T., Rossi, L-M. & Saresma, T. (2019). *Käsikirja sukupuoleen*. Vastapaino.
- World Health Organization. (2019). *Guidelines on physical activity, sedentary behaviour and sleep for children under 5 years of age*.

<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/311664/9789241550536https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/311664/9789241550536-eng.pdf?sequence=1>

Zhiyi, Y. (2023). A Longitudinal Examination of Foucault's Theory of Discourse. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 9/1, s.152-160. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1394887.pdf>